

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Téma druhé světové války v prózách Ludvíka Součka
Monika Injajeová

Bakalářská práce
2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika Injajevová**
Osobní číslo: **H16191**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia**
Název tématu: **Téma druhé světové války v prózách Ludvíka Součka**
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Ve většině beletristického díla Ludvíka Součka se opakovaně vynořuje motiv druhé světové války a zejména jejích následků a případné hrozby ze strany novodobého nacismu. Bakalářská práce prozkoumá způsoby, jakými Souček tento motiv ve svých textech uplatňuje, a to jak v rovině výstavby fikčního světa literárního díla, tak v rovině vazeb na dobový aktuální svět (Souček byl rovněž významným autorem populárně-naučné literatury). Jako základní materiál pro takovéto zkoumání poslouží především cyklus detektivních novel z přelomu 60. a 70. let spojených postavou Martina Anděla (Případ ztraceného suchoplavce, Případ Jantarové komnaty, Případ Baskervillského psa, Případ Čerta číslo 4), případně dle potřeby doplněný dalšími Součkovými díly. Metodologie bakalářské práce se bude opírat zejména o naratologický rozbor literárních textů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FIALOVÁ, Alena. Poučení z krizového vývoje. Poválečná česká společnost v reflexi normalizační prózy. Praha: Academia, 2014. JANÁČEK, Pavel. Literární brak. Operace vyloučení, operace nahrazení, 1938-1951. Brno: Host, 2004. JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. Dějiny české literatury 1945 - 1989. III. 1958-1969. Praha: Academia, 2008. JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. Dějiny české literatury 1945 - 1989. IV. 1969-1989. Praha: Academia, 2008. KOLÁČEK, Luboš Y. Vzpomínky na Ludvíka Součka, Třebíč: Akcent, 2008. KUBÁT, Jan. Ze spárů Skyllly a Charybdy do útrob Leviatana aneb Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století. Praha : vl. nákladem, 2008.

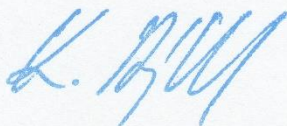
Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Antonín Kudláč, Ph.D.

Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2018**

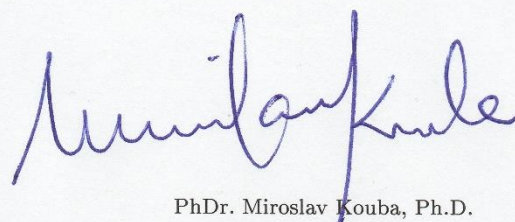
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2019**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2018

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 25.3.2019

Monika Injajevová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Antonínu Kudláčovi, Ph.D. za cenné rady, odbornou pomoc, vstřícnost a čas, který věnoval mé bakalářské práci.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou druhé světové války a potencionální hrozby novodobého nacismu ve vybraných dílech Ludvíka Součka. Zpracovává uplatnění této tématiky z pohledu výstavby fikčního světa. Dále analyzuje, jak se tyto motivy objevují v dobových novinách a časopisech. Metodologicky je práce postavena na naratologické analýze literárních děl a na rozboru dobového tisku.

Klíčová slova

druhá světová válka, nacismus, Ludvík Souček, dobová periodika 60. a 70. let

Title

The theme of World War II in the prose works of Ludvík Souček

Annotation

The bachelor thesis deals with the issue of World War II and potential threats of modern Nazism in the selected works by Ludvík Souček. It processes the application of this topic from the point of view of the construction of a fictional world. The work further analyses how these motifs appear in newspapers and magazines. Methodologically, the work is based on the narratological analysis of literary works and on the analysis of contemporary press.

Keywords

World War II, Nazism, Ludvík Souček, periodicals in 60th and 70th

Obsah

Úvod.....	1
1 Pojmy.....	3
1.1 Detektivka.....	3
1.2 Science fiction	4
1.3 Nacismus	4
1.4 Válečná tematika v literatuře.....	5
2 Válečná tematika v literatuře a dobovém kontextu.....	6
3 Život a dílo Ludvíka Součka.....	8
4 Případy Martina Anděla.....	10
4.1 Děj	10
5 Postavy.....	12
5.1 Postavy hlavní.....	12
5.2 Postavy vedlejší	13
6 Kompozice díla	16
7 Jazyk	19
8 Hrozba novodobého nacismu v dílech Ludvíka Součka.....	22
8.1 Kapitola Hitler	23
8.2 Nacistické organizace	25
8.3 Zbraně využívané nacisty	28
8.4 Nacismus jako nemoc	30
8.5 Sabotážní a jiné aktivity	32
8.6 Nukleární válka.....	36
9 Druhá světová válka a nacismus v tisku	38
10 Členění tisku.....	40
10.1 Rekonstrukce válečných událostí	40
10.2 Vzpomínkové texty.....	43
10.3 Rubriky	43
10.4 Státnické proslovy	43
10.5 Nacistická hrozba	44
11 Podobnosti mezi tiskem a díly Ludvíka Součka	47
Závěr.....	48
Bibliografie.....	51

Úvod

Téma druhé světové války se objevuje v mnoha literárních dílech. Tato bakalářská práce má za úkol prozkoumat vybraná díla Ludvíka Součka, mezi něž patří *Případ ztraceného suchoplavce*, *Případ Čerta číslo 4*, *Případ Jantarové komnaty*, *Případ baskervillského psa* a analyzovat, jak se v nich promítá motiv druhé světové války včetně možné hrozby novodobého nacismu. V první polovině práce zhodnotím autorovo zacházení s tématem války ve druhé polovině prozkoumám, kde se tyto motivy objevují v dobovém tisku. Texty zmíněných knih pochází z 60. a 70. let 20. století, stejně tak i noviny a časopisy, které používám, pochází z tohoto období.

Práce je rozdělena do několika kapitol. Nejprve vysvětlím některé pojmy, jež se k tématu vážou. Díla jsou zejména detektivní s prvky science fiction, proto představím tyto žánry. Pro stěžejní téma bakalářské práce jsou důležitá spojení nacionální socialismus či válečná tematika, které taktéž definuji. O motivu války psali i jiní autoři, proto v další pasáži shrnu jaké hlavní rysy je možné v jejich dílech nalézt. V neposlední řadě se zmíním o autorovi samotném, jeho životě a tvorbě.

Poté se zaměřím na samotná díla. Pro lepší orientaci v následující analýze textu nejprve nastiňuji děj všech čtyř příběhů. Nejpodrobněji popisuji díla *Případ Čerta číslo 4* a *Případ Jantarové komnaty*, protože se válečnou tematikou zabývají ve větší šíři než zbylé dvě prózy. Analyzuji postavy, u nichž pracuji především s knihou Daniely Hodrové *...na okraji chaosu...*, včetně jmen, respektive přezdívek vedlejších postav, které Souček vkládá do příběhu. Pro kompozici je důležitý prostor i čas, z něhož lze vysledovat určité tendence. Z jazykového hlediska si všímám autorovy dynamické práce s touto naratologickou složkou. Pokud hlavního hrdinu odešle do pohraničního území republiky, okamžitě tomu také přizpůsobuje jazyk a místní obyvatelé nepromluví jinak než nářečím. Věnuji pozornost rovněž přiloženým ilustracím a fotografiím.

V následující části důkladně hodnotím jednotlivé aspekty, jakými Souček čtenáři předkládá potencionální hrozbu ze strany nacismu. Mezi válečné následky řadí například i rozkrádání uměleckých děl a následnou poválečnou snahu tato díla najít a vrátit původním majitelům. Jednotlivé pasáže člením na několik kapitol. Hned v úvodu dominuje osoba Hitlera a jeho

eventuální přežití války, jež hlavní hrdinové zebrubně rozebírají. Pokračuji rozborem nacistických organizací a zbraní, které Souček využívá napříč celými díly s Martinem Andělem. Pro přehled uvádím několik skutečně existujících příkladů válečných zbraní. Že považuje nacismus za hrozbu, dokazuje autor mimo jiné i na příkladu porovnání s některými nemocemi, jež jsou mnoha lidem blízké. Pro další analýzy jsem vybrala sabotáž a další aktivity spojené s nacisty, jimiž jsou knihy přesyceny. Idea nukleární války je nejspíše hlavní myšlenka Součkova nacismu, kvůli níž stále ještě aktivně pracují všechny nacionalisticko-socialistické organizace i jednotlivci. Jak tento motiv autor zpracovává, rozeberu v poslední kapitole týkající se případů Ludvíka Součka.

Konečný oddíl naplňuje hodnocení novin a časopisů z 60. a 70. let 20. století, v nichž se vyskytují témata s námětem druhé světové války a případného návratu nacismu. V jednotlivých podkapitolách se pokusím analyzovat větší okruhy typů textů a konkrétních témat nacházejících se v tisku. Rozsah problematiky druhé světové války či nacismu je sice velký, ale ve většině případů se píše jen o některých vybraných námětech, jež se často opakují. Metodou komparace zhodnotím, v čem se díla Ludvíka Součka týkající se ohrožení nacismem liší, a jak se skutečně objevuje tato problematika v tisku. Zjistím, zda Souček vycházel z reálné dobové situace, nebo si strach okolo nacismu pouze vymyslel pro dramaturgii příběhů.

V závěru zhodnotím, jaké výsledky plynou z celé této bakalářské práce.

1 Pojmy

1.1 Detektivka

Název detektivka pochází z latinského slova *detegere* – odkrývat, odhalovat. Patří do žánru kriminální literatury a její hlavní funkcí je poskytnout čtenáři zábavu.¹

„Princip narativní mezery v informacích se soustřeďuje k otázce „kdo je vrah“, přičemž odpověď na ni spolu s detektivem z fikčního světa hledá i čtenář.“²

Pro děj je nejdůležitější osobou detektiv. Je inteligentní, zároveň má mimořádné pozorovací a kombinační schopnosti, ve 20. století také ovládá znalost lidské psychiky. Do záhad není nijak citově zapojen a nezastaví se téměř před žádnou překážkou. Pro větší sblížení se čtenářem mívá často výstřední vzezření či zálibu, což ho polidšťuje. Takový detektiv má méně vnímavého partnera, jehož nejdůležitější funkcí je spojení detektiva se čtenářem.³

„Skutečnost bývá reprodukována jen povrchně, stejně tak psychologické vykreslení postav, naopak charakteristická je schematičnost dějů a příběhů a ustálené, šablonovité mravní normy založené na principu vítězství dobra nad zlem a spravedlivého potrestání zla.“⁴

Kompozice detektivky postupuje pozpátku, od hlavní události až k jejímu rozřešení, díky postupně přibývajícím indiciím. Autor využívá principu retardace – záměrného odkládání identifikace vraha. Též se zde uplatňuje skrytá anticipace v tom smyslu, že informace vedoucí k usvědčení vraha jsou nenápadně zakomponovány do děje tak, aby si jich čtenář nevšiml, ale detektivovi pomohly.⁵ *„Oproštěnost stylu, absence rozlehlejších popisových, úvahových a psychologizujících partií, důraz na dialog a zejména pak výrazný tah vyprávění směrem k závěrečné řešící scéně, činí z detektivky žánr vypjatě dějový, takže bývá v obdobích krize epičnosti považována za poslední útočiště velkého příběhu v moderní literatuře.“⁶*

---

¹ MOCNÁ, Dagmar. Detektivka. In: MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 106. ISBN 80-7185-669-X.

² MOCNÁ, Dagmar. Detektivka. In: MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 106. ISBN 80-7185-669-X.

³ MOCNÁ, Dagmar. Detektivka. In: MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 106-107. ISBN 80-7185-669-X.

⁴ PAVERA, Libor. Detektivní literatura. In: PAVERA, Libor – VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 76. ISBN 80-7182-124-1.

⁵ MOCNÁ, Dagmar. Detektivka. In: MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 107. ISBN 80-7185-669-X.

⁶ MOCNÁ, Dagmar. Detektivka. In: MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 107. ISBN 80-7185-669-X.

1.2 Science fiction

Science fiction neboli zkráceně sci-fi pochází z anglických slov *science*, znamenající věda a *fiction*, což je próza. V českém překladu se jedná o vědecko-fantastickou literaturu, zabývající se hypotetickými světy, ve kterých se všechny záhady vyřeší vždy pomocí vědeckých metod.⁷ Kamil Lhoták nabízí jednoduchou definici: „*Když někdo v povídce vyroste za čtyřadvacet hodin do výše deseti metrů jen tak, je to pohádka, když předtím vypije laboratorně připravenou vodu, je to sci-fi.*“⁸

Sci-fi pracuje s technickými vynálezy, které zatím vyrobeny nebyly, ale jejich vznik není nemožný. Předkládají vidinu toho, jak by mohla vypadat blízká či vzdálená budoucnost a tím uvádí příklady, jak by se do budoucna mohla naše společnost dále vyvíjet. Proto mohou vznikat díla pozitivně laděná, kritizující, či dokonce katastrofická.⁹

Mezi ústřední témata patří vědecký pokrok, vynález nebo cestování do jiných světů. Jednou z hlavních postav se může stát kupříkladu vynálezce stylizovaný do role osamělého génia anebo cestovatele, který se snaží objevit nové světy. Jeho protějškem je pak ireálný hrdina – mimozemšťan, robot, android, mutant, klon apod.¹⁰

1.3 Nacismus

Nacionální socialismus (zkráceně nacismus) je zaprvé vědomě zavádějící označení politického a světonázorového hnutí, které Hitler přivedl k moci v Německu. Zadruhé je to pak nacionálním socialismem formovaný mocenský systém z let 1933–1945, jehož ráz byl nacionalistický a ve velmi malé míře socialistický. Důležitým programovým spisem, kterým se spolu s jinými výroky Adolfa Hitlera strana řídila, je kniha *Mein Kampf*. Dále lze rozeznat

---

⁷ MOCNÁ, Dagmar. Science fiction. In: MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 621. ISBN 80-7185-669-X.

⁸ MOCNÁ, Dagmar. Detektivka. In: MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 621. ISBN 80-7185-669-X.

⁹ PAVERA, Libor. Science fiction. In: PAVERA, Libor – VŠETEČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 323. ISBN 80-7182-124-1.

¹⁰ MOCNÁ, Dagmar. Science fiction. In: MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 622. ISBN 80-7185-669-X.

několik konstant, kterými se hnutí řídí: antiliberalismus a antiparlamentarismus, antikomunismus a nacionalismus, rasismus, antisemitismus, militarismus a imperialismus.¹¹

„Nedílnou součástí nacionálního socialismu tudíž bylo zhojení a agrese navenek i dovnitř, protože ambiciózních cílů v příští světové válce se dalo dosáhnout jen s militarizovanou společností.“¹²

1.4 Válečná tematika v literatuře

„Válka je tedy akt násilí s cílem donutit protivníka, aby se podřídil naší vůli.“¹³ Násilí je tedy prostředek, jehož účelem je především vnutit nepříteli naši vůli. Abychom dosáhli svého cíle, je nutné zařídit, aby se nepřítel už neměl možnost bránit, a to je hlavní cíl válečné činnosti.¹⁴

Válečná tematika v literatuře se zabývá reflexí války a podle knihy Pavla Janouška *Dějiny české literatury III 1945-1989*, je možné ji rozdělit do tří linií.

První linií je reflexe války v literatuře ihned po jejím skončení, próza má charakter polodokumentární, zaměřuje se spíše na fakta a události. Autoři, kteří do této kategorie patří, jsou Jan Drda, Julius Fučík. Druhá linie poválečné reflexe v literatuře spadá do konce padesátých let, dochází k aktualizaci, válka již není podávána tak faktograficky, ale je zaměřena spíše na problematiku Židů, jejich osudu a holocaustu. Mezi tyto autory patří Arnošt Lustig, Josef Bor, František Kafka i Jan Otčenášek.¹⁵ Poslední linii popisuje Marianne Hirsch: „*Postpaměť* charakterizuje zkušenosti těch, kteří dospívali v prostředí, v němž převládala vyprávění z doby před jejich narozením. Jejich vlastní, opožděné příběhy jsou odstraněny příběhy předchozí generace, ovlivněnými traumatickými zkušenostmi, jež není možné pochopit ani zpracovat.“¹⁶

---

¹¹ BEDÜRFTIG, Friedemann. *Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945*. Praha: Prostor, 2004, s.283-284. ISBN 80-7260-109-1.

¹² BEDÜRFTIG, Friedemann. *Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945*. Praha: Prostor, 2004, s.283-284. ISBN 80-7260-109-1.

¹³ CLAUSEWITZ, Carl von. *O válce: dílo z pozůstalosti generála Carl von Clausewitze*. Brno: 1996, s. 23. ISBN 80-85914-27-1.

¹⁴ CLAUSEWITZ, Carl von. *O válce: dílo z pozůstalosti generála Carl von Clausewitze*. Brno: 1996, s. 23. ISBN 80-85914-27-1.

¹⁵ JANOUŠEK, Pavel et al. Proměny reflexe válečné zkušenosti. In: JANOUŠEK et al. *Dějiny české literatury III 1945-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 404. ISBN 978-80-200-1583-9.

¹⁶ PAJAŃK, Aleksandra. Dějiny a (post)paměť v dílech českých autorek. In: ŘÍHA, Ivo – STUDENÝ, Jirí. *Sedm statečných a spol.: próza psaná ženami v kontextu současné české literární kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015, s. 36. ISBN 978-80-7395-959-3.

2 Válečná tematika v literatuře a dobovém kontextu

Zde bych krátce shrnula, jak psali o tématicke druhé světové války všeobecně ostatní autoři, a zda se Ludvík Souček v něčem odlišoval. Případně pokud se odlišoval, tak v čem. Poněvadž příklady jmen jsem již uvedla v předcházející kapitole, budu se zabývat zejména pozorovanými rysy, nikoli konkrétními autory. Hlavním zdrojem informací je kniha od Aleny Fialové *Poučení z krizového vývoje: Poválečná česká společnost v reflexi normalizační prózy* a kolektivní práce *Dějiny české literatury III 1945-1989* pod vedením Pavla Janouška.

*„V první fázi vymaňování se prózy z budovatelských představ o literatuře a její společenské funkci sehrála důležitou roli próza s tématem války.“*¹⁷ Jak se dočteme u Janouška, na konci padesátých let byla problematika okupace a koncentračních táborů nově rehabilitovaná o tematiku osudu Židů a holocaustu. Pro autory i čtenáře bylo toto téma stále ještě součástí jejich životů, zároveň už ale nebylo tolik aktuální. Proto nebylo potřeba popisovat všechny hrůzy, co se děly, ale na povrch mohla postoupit i autorova práce s příběhem a upřednostnění obecně lidských situací. Nepříjatelnou se stala válečná literatura vytvářená hned po roce 1948, jenž byla primárně využívána k ideologickým účelům. Hlavními aktéry boje proti fašismu jsou zde komunisté, kteří zachránili republiku od okupace a „zrádné buržoazie.“¹⁸

Naproti tomu Alena Fialová sleduje konkrétní rysy, které má tato literatura v širším časovém úseku. Válečné události jsou většinou zobrazovány v jednoduchých schématech. Základem je ideologické zaměření komunismu, na jehož podkladu je vše řízeno, zejména vítězství komunistické strany v kontrastu ze zklamání z buržoazní vlády. Postavy komunistů prochází tím nejhroším, co válka nabízí, a dosud nepřesvědčení se definitivně utvrdí v komunistické ideologii. Postavy Němců jsou líčeny jako čisté zlo, které musí být odsouzeno k záhubě. Dalšími nepřáteli jsou bohatí, či zbohatlíci, kteří si na válce nekalými praktikami přivydělali. K nepřátelům patří i ti, kdo bojovali v jakémkoliv jiném odboji než komunistickém.¹⁹

„Specifikem literárního zobrazení válečného období byla absence antischémat. Zatímco v reflexi jiných etap se v mnohých normalizačních společensko-historických románech

---

¹⁷ JANOUŠEK, Pavel et al. Proměny reflexe válečné zkušenosti. In: JANOUŠEK, Pavel et al. *Dějiny české literatury III 1945-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 404. ISBN 978-80-200-1583-9.

¹⁸ JANOUŠEK, Pavel et al. Proměny reflexe válečné zkušenosti. In: JANOUŠEK, Pavel et al. *Dějiny české literatury III 1945-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 404. ISBN 978-80-200-1583-9.

¹⁹ FIALOVÁ, Alena. *Poučení z krizového vývoje: poválečná česká společnost v reflexi normalizační prózy*. Praha: Academia, 2014, s. 197-198. ISBN 978-80-200-2386-5.

objevovala tendence nechat postavy jednat protikladně k jejich třídnímu a sociálnímu předurčení, chování protagonistů během války bylo vždy jednoznačně určeno tradičními ideologickými schématy.“²⁰

V dílech o válečném období se objevuje zpočátku ve velké míře soubor ideologií, od nichž se autoři v pozdějších letech snaží oprostit a zaměřit se spíše na osudy jednotlivců. Tak vypadají i Součkovy případy s Martinem Andělem. Ideologický motiv je v prózách potlačen, sovětskou armádu nelíčí jako takzvanou „armádu spásy,“ určité náznaky se ale přesto objevují. Schéma Němců, či spíše nacistů, o nichž Alena Fialová mluví jako o čistém zlu, sice funguje i na díla Ludvíka Součka, nicméně autorka uvádí, že toto schéma je poplatné pro Němce, nikoliv pouze nacisty, proto je tato definice použitelná jen částečně. Každý nacist v jeho dílech je vždy špatný člověk, který prováděl za války nepředstavitelné věci, nebo je dokonce stále provádí. Nacisté jsou tedy u Součka skutečně klasifikováni jako čiré zlo, ale v dílech se objevují i postavy Němců, kteří s nacistickou ideologií nesouhlasili a po válce se snaží pomáhat ostatním. Autor se zaměřoval při tvorbě případů s Martinem Andělem především na díla samotná. Dobovou situaci s okolnostmi, v nichž vznikala, těmi se snaží příběh příliš nezatěžovat.

---

²⁰ FIALOVÁ, Alena. *Poučení z krizového vývoje: poválečná česká společnost v reflexi normalizační prózy*. Praha: Academia, 2014, s. 198-199. ISBN 978-80-200-2386-5.

3 Život a dílo Ludvíka Součka

Dne 17. května 1926 se narodil Ludvík Souček. Byl dlouho očekávaným dítětem, chlapcem, v rodině. Matka se o něj starala velmi pečlivě, v důsledku toho už od mládí trpěl obezitou. Díky svému strýci si vypěstoval vřelý vztah ke knihám. Vystudoval gymnázium v Praze, během druhé světové války byl aktivní v nacistickém Kuratoriu mládeže, což v některých dílech reflektoval, a po válce s rodiči vstoupil do Komunistické strany Československa.²¹

Absolvoval gymnázium v Praze, následně pak Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy, obor zubní lékařství, a po ukončení nastoupil na II. stomatologickou kliniku profesora Neuwirta. Dostal se do delegace Dozorčí komise neutrálních států (DKNS) a roku 1954 odjel na několik měsíců do Koreje. Tato zkušenost se v některých dílech také objevila. Po návratu zpátky do Čech se seznámil se svou budoucí ženou Dagmar, o tři roky později se jim narodil syn David. Až do roku 1965 pracoval na stomatologickém oddělení Ústřední vojenské nemocnice, poté byl kvůli zhoršujícímu se zdravotnímu stavu přerazen k Hlavní politické správě. V roce 1968 je krátkou dobu jako podpůrná síla na Ústředním výboru KSČ, ale brzy se vrací zpátky na HPS.²² Ke konci života vystřídal ještě několik zaměstnání – práci redaktora ve Studiu Československého armádního filmu, vedoucího redaktora v Armádní redakci Československé televize a naposledy pracoval v nakladatelství Albatros.²³ „*Souběžně přednášel teorii a dějiny fotografie na Univerzitě 17. listopadu v Praze, redigoval fotografické rubriky v periodikách Svět v obrazech a Mladá fronta a působil jako komentátor populárně vědeckých pořadů v Československé televizi. Po odchodu do invalidního důchodu (1976) se věnoval především literární činnosti.*“²⁴ Roku 1978 ve věku padesáti dvou let umírá.²⁵

Dílo Ludvíka Součka obsahuje široké spektrum různých žánrů. Ať už jsou to básnické prvotiny, budovatelské povídky, příručky pro pionýry, dobrodružné povídky, odborné

---

²¹KUBÁT, Jan. *Ze spárů Skyllly a Charybdy do útroh Leviatana, aneb, Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století.* Praha: Jan Kubát, 2008, s. 19-21. ISBN 978-80-254-1727-0.

²²KUBÁT, Jan. *Ze spárů Skyllly a Charybdy do útroh Leviatana, aneb, Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století.* Praha: Jan Kubát, 2008, s. 21-79. ISBN 978-80-254-1727-0.

²³KUBÁT, Jan. *Ze spárů Skyllly a Charybdy do útroh Leviatana, aneb, Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století.* Praha: Jan Kubát, 2008, s. 81-91. ISBN 978-80-254-1727-0.

²⁴HEMELÍKOVÁ, Blanka. Slovník české literatury po roce 1945: *Ludvík Souček* [online]. 2019 [cit. 2019-01-05]. Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=563&hl=ludv%C3%ADk+sou%C4%8Dek+>

²⁵HEMELÍKOVÁ, Blanka. Slovník české literatury po roce 1945: *Ludvík Souček* [online]. 2019 [cit. 2019-01-05]. Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=563&hl=ludv%C3%ADk+sou%C4%8Dek+>

zdravotnické práce, nejznámější jsou však jeho práce zaměřující se na fotografii, práce spekulativní literatury faktu a sci-fi.²⁶

Vedle Josefa Nesvadby byl Souček patrně nejproslulejší český autor vědecké fantastiky.²⁷ Vnesl do českého prostředí myšlenku, která byla v jeho době populární, o starodávných kontaktech lidstva s neznámými vesmírnými civilizacemi tak, aby objasňovaly dosud nevysvětlitelné poznatky o dávných civilizacích.²⁸ „*Pro příznivce myšlenek Ericha von Dänikena se staly téměř kultovními knihami díla Tušení stínu (1974) a Tušení souvislosti (1978).*“²⁹

Pro tuto práci je nejdůležitější řada knih o detektivu Martinu Andělovi. První díl, *Případ ztraceného suchoplavce*, vychází v roce 1968 v době politického uvolnění a spolu s ním i pokračování *Případ čerta číslo 4*. V roce 1970 následuje *Případ Jantarové komnaty* a naposledy roku 1972 přichází *Případ Baskervillského psa*, jímž je série ukončena. Ze svých obsáhlých vědomostí v této čtveřici příběhů využívá především literaturu faktu. Velmi dobře se orientuje zejména v nacistických zbraních, výbavě a událostech týkajících se druhé světové války. Je ovšem nutné dodat, že čtenáře rád mystifikuje, proto je třeba brát díla spíše jako hru s textem než jako faktografickou literaturu.

---

²⁶ KUBÁT, Jan. *Ze spárů Skyllý a Charybdy do útrob Leviatana, aneb, Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století*. Praha: Jan Kubát, 2008, s. 114-115. ISBN 978-80-254-1727-0.

²⁷ LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy: nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton, 2006, s.62. ISBN 80-7254-857-3.

²⁸ JANOUŠEK, Pavel et al. Vědecká fantastika. In: JANOUŠEK, Pavel et al. *Dějiny české literatury III 1945-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 513. ISBN 978-80-200-1583-9.

²⁹ LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy: nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton, 2006, s.63. ISBN 80-7254-857-3.

4 Případy Martina Anděla

4.1 Děj

Celá linie čtyř volně na sebe navazujících děl s případy Martina Anděla začíná v domě paní Kalousové. Zde se hlavní protagonista Anděl, důsledkem pracovního zranění upoután na vozíčku, seznamuje se svým budoucím společníkem Karlem Součkem. Ten je jeho pomocníkem, zároveň i očima a ušima.

První záhada – *Případ ztraceného suchoplavce* – pojednává o otci paní Kalousové, který se ztratil během Jubilejní zemské výstavy v Praze roku 1891. Paní domu spolu se svou matkou podezírá svého otce z útěku od rodiny za horkovzdušnými balóny, které velmi zbožňoval. Dvojice se začíná profilovat jako Holmes a Watson, avšak Martin jako Holmes se nikdy nemůže dostavit na místo činu, a proto mu všechny detaily interpretuje Karel. Případy vždy končí dobře. I zde je jméno pana Kalouse očištěno, protože za svůj odchod nemohl, nakazil se morem a v průběhu výstavy skonal. Paní Kalousová konečně nachází klid v duši. Kniha vychází v roce 1968 v době politického uvolnění, proto se Jan Kubát domnívá, že Ludvík Souček do textu zakomponoval své zkušenosti z Koreje a osudy ztracených amerických pilotů, tedy vzduchoplavců.³⁰

S dalším *Případem Čerta číslo 4* přichází tentokrát Karel, podaří se mu na něj narazit při večerní návštěvě známého v Praze, kde potká vyděšenou paní Kantorovou. Její dům, v němž bydlí se svým starým otcem, několikrát obchází čert. Počínající mystická záhada se vzápětí vysvětluje. Hrdinové se zde setkávají s Martinovým dávným nepřítelem, nacistickou organizací Werwolf, která po válce dál tajně bují a snaží se obnovit svou zašlou slávu. Pro Anděla se celá záležitost stává osobní. Manžel paní Kantorové na sklonku války ukryl v domě tajné plány, o nichž nemají majitelé nejmenší zdání, a které by mohly přežívající skupině nacistů výrazně pomoci. Díky lsti a přetvářce se nacistům podaří dostat do domu a vzápětí téměř otrávit Karla Součka. Kvůli indispozici Karla se během jeho rekonvalescence v příběhu objevuje spolupracovník Franta Vobr. Ten pomáhá Martinovi celý případ dovést ke zdárnému konci, a viníci jsou potrestáni. *Ve své knize „Případ čerta č. 4“, která vyšla jako součást knihy „Případ ztraceného suchoplavce“ v roce 1968, ale spíše krypticky popisuje svou protektorátní zkušenost s Kuratoriem mládeže. Na dobu 2. světové války v této knize vzpomíná*

---

³⁰ KUBÁT, Jan. *Ze spárů Skyllý a Charybdy do útroh Leviatana, aneb, Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století*. Praha: Jan Kubát, 2008, s. 76. ISBN 978-80-254-1727-0.

*detektiv Martin Anděl, literární alter ego Ludvíka Součka. Poslouchá jej redaktor Karlíček, který je další personifikací Ludvíka Součka.*³¹

Případ Jantarové komnaty volně navazuje na předešlý díl. Na scénu je autorem povolán doktor Hermann Salz a žádá hlavní hrdiny o nalezení zmizelé komnaty. Spolu s novou postavou, doktorkou Barbarou Medunovou, se Karel vydává po stopách Bobří hráze až do Grónska, kde by se měla Jantarová komnata ukrývat. Zde se tváří v tvář setkávají s nacisty, ale mimo jiné i s novým důležitým prvkem příběhu – létajícími talíři. Další vodítka je zavedou na americký kontinent, kde právě probíhá velká fascinace UFO a UNFO. Naleznou zde sídlo vysoce postaveného nacistického pohlavára. Ukrývá v něm všechna vzácná díla, ukradená za války. Hlavní aktéři již skoro přichází na rozuzlení celého případu, do děje ale přichází zásadní zvrat v podobě létajícího talíře, který zničí dům, umělecká díla i celé město. Zde tedy není happyendem nalezení ztracených věcí, nýbrž zasnoubení doktorky Medunové s Karlem Součkem, kteří se během své cesty sblížili. V knize Jana Kubáta vzpomíná Václav Tikovský na osobní setkání Ludvíka Součka s Čechoameričanem profesorem Hynkem, které Tikovský zprostředkoval, a díky tomu si v *Případu Jantarové komnaty* vysloužil postavu redaktora Tikovského.³²

Pro poslední díl *Případ baskervillského psa* si autor vybral vlastní variantu řešení záhady Doylova *Psa baskervillského*. Karel naposledy odjíždí na místo činu, tedy do Anglie, kde se pokouší vyřešit záhadu kolem tajuplného kraje, děsivého psa a podivných rituálů. Celý příběh graduje objevením záhad, které skrývají samotní obyvatelé městečka, navíc se přidávají i mimozemské civilizace. Na pomoc hlavnímu hrdinovi přispěchá snoubenka a nesmrtelný stařík Nicolo Fulcanelli, jež oba hrdiny zachrání, tudíž i poslední případ Martina Anděla skončí kladně.

---

³¹ KUBÁT, Jan. *Ze spárů Skyllly a Charybdy do útroh Leviatana, aneb, Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století*. Praha: Jan Kubát, 2008, s. 22. ISBN 978-80-254-1727-0.

³² KUBÁT, Jan. *Ze spárů Skyllly a Charybdy do útroh Leviatana, aneb, Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století*. Praha: Jan Kubát, 2008, s. 286. ISBN 978-80-254-1727-0.

5 Postavy

5.1 Postavy hlavní

Jak uvádí Daniela Hodrová ve své knize *...na okraji chaosu...*, postava v literárním díle představuje nositele děje nebo jen určité ideologie. Je vytvářena buď prostřednictvím vypravěče anebo různým množstvím promluv, výstupů či pouhých zmínek o ní, vyplývajících z explicitních a implicitních informací.³³

Autor sám sebe stylizoval do postav Martina Anděla a Karla Součka. Anděl měl v mládí zkušenosti s nacistickou organizací, stejně tak i Ludvík, který byl za války v Kuratoriu mládeže. Dále oba vlastnili obsáhlou knihovnu, z níž mohli čerpat nepřeborné množství znalostí. Co si Martin nedokázal zjistit sám, pro to si posílal své přátele. Dagmar Součková v rozhovoru s Lubošem Y. Koláčkem popisuje podobný postup svého manžela. Samotnou ji odesílal na dovolené, které pro něho byly fyzicky náročné, a vypsál si seznam knih, jenž mu má manželka z výletu přinést.³⁴ U postavy Martina Anděla nenajdeme vnitřní monology či detailní postupy řešení záhad. Jedinou větší vsuvkou do jeho soukromí je situace, kdy začne vyprávět, jak se dostal na invalidní vozík kvůli nacistické organizaci, po níž pátral. Pro jindy klidného a vyrovnaného Martina jde o velmi expresivní vzpomínky, což může čtenář poznat na lámajícím se, skřípajícím a přeskakujícím hlase. V případě, že se svým společníkem diskutují na téma nacistů, můžeme u Martina poznat další vzednutí emocí. Několikrát si začne hrát s nožičkem na otevírání dopisů, u čehož vypadá nebezpečně. Nepřítomný pohled značí, že se obrací do svých vzpomínek. Na scénu přichází vždy jen v případě, když k němu vypravěč celého příběhu, tedy Karel, přijde do domu paní Kalousové, nebo zprostředkovaně přes dopis či telegram. Sám nikam necestuje.

Karel naproti tomu přišel do kontaktu s nacisty až po seznámení s Martinem, v tomto bodu autorova života se s Martinem neshoduje. Zdědil alespoň mohutnější postavu, která ho ale v pohybu nijak výrazně neomezuje. I z jeho osobního života se nedozvíme téměř nic, několikrát zmiňuje pouze svoji práci redaktora, avšak nejedná se o žádné dlouhé popisné pasáže redakce či kolektivu. Jedinou výjimkou je Franta Vobr, jež se v některých dílech buď

---

³³ HODROVÁ, Daniela. *...na okraji chaosu...: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 544. ISBN 80-7215-140-1.

³⁴ KOLÁČEK, Luboš Y. *Vzpomínky na Ludvíka Součka: komentované rozhovory s paní Dagmarou Součkovou a dalšími pamětníky*. Třebíč: Akcent, 2008, s. 27. ISBN 978-80-7268-489-2.

podílí na ději událostí nebo jim napomáhá. Jako hlavní aktivní člen dvojice Anděl – Souček jezdí na místa záhad a strádá všechny důkazy napomáhající k řešení. Jak už jsem řekla, v příběhu plní funkci vypravěče, autor díla prezentuje jako příběhy sepsané na základě vzpomínek Karla a Martina.

Za účelem řešení *Případu Jantarové komnaty* přichází do děje doktorka Barbara Medunová, která se účastní i posledního dílu, *Případu baskervillského psa*. Dvojici již tak nabytou vědomostmi doplňuje o svůj obor archeologie. V milostné linii příběhu má blízko ke Karlovi, s nímž se na konci třetího dílu již zasnoubí. Pokud však bude čtenář hledat romantická a zamilovaná slova, dočká se jich maximálně v posledním odstavci zmiňovaného dílu.

Daniela Hodrová pracuje s pojetím postavy-definice a postavy-hypotézy. „*Jestliže postavu-definici v její vyhraněné podobě můžeme charakterizovat jako beze zbytku vysvětlitelnou, explicitní, plně v textu determinovanou, pak postavu-hypotézu charakterizujeme jako vysvětlitelnou jen částečně, nezcela explicitní, neúplně determinovanou.*“³⁵ Podle tohoto pojetí můžeme hlavní i vedlejší postavy ve vybraných konkrétních dílech Ludvíka Součka, definovat jako postavy-definice. Jsou jasně vyhraněné, jejich jednání je přímé a předvídatelné, a to i v případě postav vedlejších.

5.2 Postavy vedlejší

Ludvík Souček ve svých dílech využívá velké množství vedlejších postav, které významně souvisí s nacistickými organizacemi. Tyto postavy mají vždy záporný charakter a ten ještě umocňuje jejich pojmenováním, jež připomíná pekelné bytosti. Pro takové názvy postav používá Daniela Hodrová pojem mluvící jména, jež mohou být dalším typem jména motivovaného. Pojmenování samo může být výrazem hledání identity postavy, případně může redukovat postavu jen na určitý rys.³⁶ Jak je vidět, jména těchto postav jsou skutečně motivována jejich negativním charakterem, jak jsem již zmínila.

Prvním je nacista, hrdiny nazvaný Čert. Na Součkově pomyslné stupnici důležitosti postav v nacistických organizacích je téměř na posledním místě. Na úplně posledním místě je

---

³⁵ HODROVÁ, Daniela. ...na okraji chaosu...: poetika literárního díla 20. století. Praha: Torst, 2001, s. 544. ISBN 80-7215-140-1.

³⁶ HODROVÁ, Daniela. ...na okraji chaosu...: poetika literárního díla 20. století. Praha: Torst, 2001, s. 609. ISBN 80-7215-140-1.

takzvaný Pekelný řidič, který je však zmíněn jen jednou a autor mu nepřikládá žádnou větší roli. Čert dělá podřadnou práci, takovou, u které by mohlo hrozit prozrazení, a jehož likvidace úřady zajišťujícími bezpečnost by celé uskupení nijak zvlášť neohrozila. Dále mu náleží jméno pan Dragoun, jímž se prezentuje ve světě a jež opět evokuje pekelné podsvětí. Objevuje se již v *Případu Čerta číslo 4*, ale teprve v *Případu Jantarové komnaty* je odhalena další spojitost se jménem Richarda Dobrého, spolupracovníkem pana Kantora z továrny, který těsně před revolucí záhadně zmizel. Čert neboli Richard Dobrý je nakonec skutečně chycen, tudíž jeho postava dále nemůže nikomu škodit.

S Čertem spolupracuje další bytost, na stupnici již trochu výše, a to Belzebub. Ten se už neukazuje na veřejnosti, rozhodně nejedná s lidmi tváří v tvář. Pokud je nutné odstranit někoho nepohodlného, kdo by mohl ohrozit nebo dokonce odhalit tajnou nacistickou organizaci Werwolf, ujímá se této činnosti právě Belzebub. Jeho práci můžeme vidět na příkladu Karla, v jehož bytě se pokusil simulovat nešťastnou poruchu plynového kotle. Později, když je chycen, vyjde najevo jeho skutečné jméno – Siegfried Ritter.

Pokud postupujeme v pekelném žebříčku, který jsem v dílech Ludvíka Součka vysledovala, dál, narazíme na problém. Další osoba totiž již nemá krycí jméno související s peklem, ale evidentně do hierarchie také zapadá. U Čerta ani Belzebuba nemůžeme vysledovat jejich práci za války, zde se ale poprvé setkáváme s nacistickým konstruktérem z pražské továrny, Schrieverem. Jeho tajný úkol souvisí s *Případem Čerta číslo 4* a smrtí pana Kantora. Podruhé přicházíme do kontaktu s doktorem Josefem Menzelem, jehož identitu tentýž Němec ukradl mrtvému muži. Sleduje hlavní hrdiny na cestě za Bobří hrází, a snaží se jim překazit odhalení utajované skrýše. Když je vše odhaleno, skrývá se za poslední jméno, a to Roberta Lee Chandlera, bohatého amerického sběratele umění. Velmi záhy ale příběh končí díky nezdařenému pokusu s létajícím talířem, jenž ukončí několik životů včetně Schrieverova. Spravedlnost tedy dosáhne svého, ale na úkor nevinných životů.

Souček se do svých děl pravděpodobně ve spojitosti s nacisty snažil vkomponovat strukturovanost, jasnost a přehlednost. Jedná se o typické vlastnosti, kterými je německý národ proslulý. Pro vykreslení současné situace nacistického uskupení využil i negativa jako je rozpolcenost a rozpadající se řád kdysi mohutné organizace. Jednak je to příchod hlavních hrdinů do Bobří hráze, kde se jim nabízí pohled na hromady mrtvol, a pak postava poručíka Wulffa. Wulff spolu s nacistou Schrieverem se snaží zachránit tajemství bobří skrýše, ale

každý z nich slouží jiné organizaci, mezi nimiž panuje velká nevraživost. Proto není překvapivé, že je jeden druhým srovnán ze světa.

Mimo tyto osoby, jež mají v Součkových textech větší roli, využívá autor i jména nacistů, kteří se v příběhu objeví jen jednou, mají souvislost s válečnými léty, případně poválečnými, ale pro hlavní děj nemají žádný zásadní význam. Pokud bych použila dělení postav podle Edwarda Morgana Forstera, jednalo by se o postavy ploché, neboť jsou konstruovány jen malými zmínkami, často i jednou větou. „*Ploché postavy jsou [...] někdy nazývány typy a někdy karikaturami. Ve své nejčistší podobě jsou konstruovány okolo jednoduché (jediné) myšlenky či kvality [...].*“³⁷

Pomyslnou tečkou v již zmiňovaném žebříčku může být postava Adolfa Hitlera. Autor přichází s myšlenkou, že mocný vůdce válku mohl přežít, v klidu uprchnout a dožít se úctyhodného věku. Pro dosud existující nacistickou organizaci by mohl být bezesporu hlavním vůdcem. V knihách ale tato možnost není, proto za aktivní osobu s nejvyšší šarží považují Schrievera.

---

³⁷ FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008, s. 19. ISBN 978-80-85778-61-8.

6 Kompozice díla

Pokud použiji pojmy Daniely Hodrové, je možné Součkovy texty definovat jako kompozici lineární. „*Linie se nám totiž zdá být výchozí podobou uspořádání textových, syžetových, žánrových a jiných prvků díla, a to už proto, že se text zásadně rozvíjí od začátku ke konci, od první stránky k poslední...*“³⁸ Právě tak je tomu i u všech čtyř děl Ludvíka Součka. Příběhy vždy lineárně směřují ke svému konci. Jsou zde samozřejmě i retrospektivní pasáže, nejčastěji zaměřené na válečná léta. I pro ty má Hodrová řešení. Vyprávění může být plynulé sebevíc, avšak pokud se na ně zahledíme pečlivěji, zjistíme, že je plné různých epizod, událostí nebo příhod. S příběhem je mohou spojovat postavy, vypravěč, kontext, čas a prostor, styl, žánr, způsob vyprávění, téma či příběh.³⁹

Důležitým prvkem, v němž se hrdinové pohybují, je prostor. Ten se dá podle knihy *Naratologie: strukturální analýza vyprávění* rozdělit mimo jiné na prostor statický a časoprostorové souřadnice do něj vkládané. Orientaci v tomto prostoru čtenáři poskytují popis, při kterém si vytváří jeho mapu a zároveň i představu. Doplnování časoprostorových souřadnic přichází v průběhu textu. Čtenář tento prostor upravuje či doplňuje o již zmíněné prvky.⁴⁰

Pokud jde o pohyb hrdinů v prostoru či geografickém rozložení, je možné najít několik charakteristických prvků. Ačkoliv Karel bydlí v Praze, pro všechny záhady je primární domek paní Kalousové, kde se případy rodí a zároveň dojde k jejich vyřešení. Paradoxně o jeho umístění je možné najít nejpřesnější informaci pouze tu, že je od Prahy vzdáleno 110 kilometrů. Jde tedy o místo zahalené tajemstvím a zároveň nejdůležitější bod v prostoru. Autor nikdy nedefinuje název města, trochu blíže ho popisuje pouze na začátku čtvrtého dílu. Zde se také střetává Karel se světem Martina Anděla, jehož život je omezený právě jen na tento dům z důvodu zdravotního postižení. Odtud Karla vysílá na různé dílčí cesty po Čechách, jako příklad mohu uvést různá místa v Praze, „Vrbatovku“ v Krkonoších, ale i oblast „Kačáku“. V těchto lokalitách většinou posbírám dílčí informace, které potom společně s Martinem a posléze i s Barbarou dávají dohromady v již zmíněném domě paní Kalousové.

---

³⁸ HODROVÁ, Daniela. *...na okraji chaosu...: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 395. ISBN 80-7215-140-1.

³⁹ HODROVÁ, Daniela. *...na okraji chaosu...: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 395-396. ISBN 80-7215-140-1.

⁴⁰ KUBÍČEK, Tomáš. Prostor. In: KUBÍČEK, Tomáš – HRABAL, Jiří – BÍLEK, A. Petr. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. V Praze: Dauphin, 2013, s. 80. ISBN 978-80-7272-592-2.

Spolu s doktorkou Medunovou se Karel Souček dostává za hranice republiky, do Anglie, Grónska, ale i na kontinent Severní Ameriky. Až na Velkou Británii se jedná o země netypické, Grónsko jako země pokrytá sněhem a ledem, o jejímž vzhledu nedává Souček čtenáři zcela jasnou představu. Zajímavější jsou však z hlediska popisu Spojené státy americké, do kterých hrdinové taktéž cestují. Pravděpodobně se jedná částečně i o komunistickou propagandu, protože Amerika se v textu jeví jako země plná extravagance, chaosu a nepřehlednosti oproti střídmemu východnímu bloku. Všude je velká spousta reklam, barevných cedulí, jež matou smysly hlavních hrdinů. Jsou z tohoto chaosu překvapeni a znechuceni. Samotný text této kapitoly začíná tiskacími písmeny, aby si čtenář mohl lépe představit celou atmosféru. „*Amerika je s vkusem a smyslem pro přiměřenost na štíru.*“⁴¹ V tomto případě je i rodilý Američan znechucen ze své země, pravděpodobně opět z ideologického hlediska, jelikož by pro komunistický režim nebylo přijatelné jakkoliv dění ve Spojených státech amerických podporovat.

Případ Jantarové komnaty je rozdělen na různé úseky podle toho, kde se hrdinové nachází. V díle *Hledání ztraceného času* se celá zápleтка a její řešení rodí v Čechách, kdežto gradace přichází až při cestování v Grónsku, ve druhé kapitole nazvané *Bobří hráz*. Jako závěrečná je kapitola pojmenovaná *Olovené masky*, zde se již přesouváme do Ameriky. Tam přichází rozuzlení a následný přesun zpátky do Evropy. Poslední díl, *Případ baskervillského psa*, je také rozdělen do dvou dílů – *Jitro čarodějů* a *Psi jako balvany* – jedná se však spíše o dělení na přípravu řešení a samotnou gradaci děje než územní členění. V prvních dvou kratších prózách není dělení kapitol uspořádáno do větších celků, protože jde o kratší texty.

Z hlediska sociální či intelektuální roviny díla je patrné, že Souček využívá hlavně postavy ze střední třídy. Hlavní aktéři mají každý různé vzdělání, pomocí kterého je možné problémy vyřešit. Nejširší rozhled má patrně Martin Anděl, nad jehož vědomostmi se Karel Souček několikrát pozastavuje. Karlovy zájmy jsou zaměřeny primárně na práci v zemědělství, ale je u něho vidět i hlubší informovanost v jiných oborech. Barbara Medunová, zapálená archeoložka, dvojici doplňuje nejen o své znalosti, ale i o ženskou logiku.

---

⁴¹ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 185.

Jak píše Jiří Hrabal: „časovou výstavbu literárního díla rozkrýváme tehdy, analyzujeme-li vztah mezi časem příběhu a časem vyprávění.“⁴² Pokud jde o časovou rovinu děl, lze vidět několik rozvrstvení. První čas, ve kterém Karel Souček sepisuje všechny vzpomínky na události a následně je vydává. Tento čas téměř koresponduje s dobou, v níž díla skutečně vznikají pod rukou Ludvíka Součka. V textech je možné najít konkrétní roky 1966 nebo 1968. První dva díly vychází roku 1968, poslední pak v roce 1972. Je tedy jasné, že časové období, ve kterém Karel údajně sepisuje příběhy a kdy jsou vydávány v reálném světě, je sice o pár let posunuto, ale toto rozmezí není nijak markantní. Důležité jsou i retrospektivní pasáže. Jak jsem již řekla, velká část z nich se zabývá tematikou druhé světové války. Nerozebírají jen válečné dny, ale i pohyby různých nacistických vůdců, jejich úskoky a vraždy, vzpomínky Martina Anděla a jiných postav na válečné a poválečné boje s přeživšími příznivci Hitlera, ale i na období Jubilejní výstavy v Praze roku 1891. Do retrospektivních částí se hrdinové dostávají mimo jiné za pomoci novinových článků, reklamních útržků, policejních hlášení, soudních záznamů a podobně.

---

⁴² HRABAL, Jiří. Čas. In: KUBÍČEK, Tomáš – HRABAL, Jiří – BÍLEK, A. Petr. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. Praha: Dauphin, 2013, s. 104. ISBN 978-80-7272-592-2.

7 Jazyk

Jazykové hledisko všech čtyř příběhů je rozmanité. Nejdříve se však podíváme na hlavní postavu a zároveň i vypravěče celého děje. Gérard Genette popisuje několik typů vypravěčů. Heterodiegetický vypravěč se neúčastní dění, ale může sdělovat úvahy a myšlenky ostatních postav. Takový vypravěč se může dále dělit na vševědoucího vypravěče, pokud ale tyto informace nesděljuje, pouze zpravuje o událostech, bez komentářů a hodnocení, je považován za objektivního vypravěče. Druhým opakem je vypravěč homodiegetický, ve vyprávění se větší či menší mírou účastní a je možné ho rozdělit na další dvě podkategorie. Takovému, který je hlavní postavou, říká Genette autodiegetický. Pro roli pouhého pozorovatele, jež se na příběhu podílí minimálně, má vyhrazený termín vypravěč-svědka.⁴³ Na Součkova vypravěče je tedy možné nasadit typ homodiegetického a autodiegetického vypravěče, jelikož se Karel aktivně účastní děje a zároveň je i jeho hlavním hrdinou. Vyprávění probíhá ich-formou. Celý příběh tedy vidíme primárně z Karlova pohledu. Je koncipován jako soupis vzpomínek Karla a Martina, které se Karel rozhodl sepsat a publikovat pro širokou veřejnost. Několikrát ale v příběhu opakuje, že se nesnaží napsat román, nýbrž literaturu faktu. Proto jsou díla pravděpodobně oprostěna o linie milostného charakteru. Dále můžeme v textu vyzorovat určité autobiografické prvky autora Ludvíka Součka, jejichž typologii jsem probrala v předcházejících kapitolách.

Promluvy postav jsou někdy až nápadně charakteristické. Začnu s postavou Martina Anděla. Martin je velmi inteligentní muž a rád své vědomosti předává ostatním lidem. Karel se nad jeho vědomostmi sklání, imponují mu, zároveň mu však není toto poučování vždy příjemné. Martin se nebojí používat celou škálu slov ze své bohaté slovní zásoby. Například všechny své rybičky zná celými latinskými názvy, nejsou mu ale cizí ani různá nářeční slova, třeba posměšný název kávy „culifinda“ či „koflík“, tedy šálek na čaj. Čaj samotný vždy honosně nazývá „Bílé volavčí peří“. Vymýšlí si i neologismy, zejména slovo „váženosti“, jenž často používá při oslovení Karla. Dalším zajímavým rysem je řeč postav, které jsou jiné národnosti. Příkladem je starý Němec Sepp Füssli žijící prakticky celý život v Krkonoších, přesto se do jeho promluvy autor snažil vložit netypické formulace evokující německý jazyk. „*Áno, áno, richtig! Pan Anděl psala, že fy přijedete na Frbatófkou, to jste měla chned šíc. Já myslela, že jédete jenom na Chorní Míseček. Pěšte se hnet sahrát! Safétu koně to maštala a sofort pšítu.*

---

⁴³ HRABAL, Jiří. Vypravěč. In: KUBÍČEK, Tomáš – HRABAL, Jiří – BÍLEK, A. Petr. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. Praha: Dauphin, 2013, s 128-129. ISBN 978-80-7272-592-2.

*Ein moment!*⁴⁴ Podobně je na tom i postava Američana dr. Howarda, jemuž do promluv občas proniknou anglické výrazy, či pan Kobzina a jeho typicky středočeský dialekt. Mimo rozmanitých druhů nářečí je v textu možné najít i profesionalismy a odborné výrazy z rozličných oborů jako je archeologie, ufologie, vojenství a jiné, které se autorovi do děje hodily. Neobvyklé nejsou ani citově zabarvené výrazy, například jméno Karel, místo něhož používá paní Kalousová familiární „Karlíčku“. Výjimečným případem je pak animalizace, Karel ji využívá při popisu dláždění cesty vydlážděné takzvaně „kočičími hlavami“.

Mezi Karlem a Martinem probíhá konverzace vždy slušně a uctivě v podobě vykání. Zásadní změna přichází ve chvíli, kdy Anděl plynule v intimním hovoru začne Karlu Součkovi tykat. Karel sám používá četné barvitě a zajímavé popisy událostí. Mimo popisů a dialogů jsou ve značné míře zastoupeny i dopisy, obyčejné telegramy, ale i zašifrované zprávy. Formou výčtů jsou zachycovány informace, u kterých chtěl autor jasně a stručně odlišit faktografické informace danému tématu. Jedním z nejnápadnějších výčtů je zobrazení posledních dnů života Adolfa Hitlera a konce války. V minoritním množství můžeme v prózách najít novinové a časopisecké útržky z 18. a 19. století jako je například tato ukázka. „*Toto spravedlivé kafe z cikorie jest k dostání na Starém Městě na rynku proti městské váze v boudě č. 6, pak v domě č. 935 v ulici U kotců a na Novém Městě v ulici Černé v tak nazvaném Prelátském domě, kdež se to kafe dělá.*“⁴⁵

Co v textech ale není zastoupeno jsou vulgarismy, respektive můžeme najít výrazy jako „krucifix“ a „himlhergot“, ale to je maximální vrchol vulgarismu, jež Souček používá. Pozoruhodná je i hra se jmény, jak jsem již zmínila dříve, zejména až pohádkové využití čertích přízvisek, čtenáři je hned zpočátku patrné, že tyto osoby nepatří mezi kladné hrdiny. Podobně jako čerti, ani hadi nepatří v pohádkách mezi pozitivní tvory. Jan Kubát si ve své knize všiml zajímavého přirovnání, které Souček využil: „*Z kontextu knihy je snadné rozpoznat v syčícím národě nacisty, v rytířích Rudou armádu a v hloupém Honzovi naivního sedmnáctiletého mladíka, který se dostal nacistům do spárů a poté „jak se na pohádkového kladného hrdinu sluší“ se vstupem do komunistické strany snaží držet palec a pomáhat obyčejným lidem, tedy „uhlířům a Jeníčkoví a Mařence a ostatním.*“⁴⁶

---

⁴⁴ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 53.

⁴⁵ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 9.

⁴⁶ KUBÁT, Jan. *Ze spárů Skyllly a Charybdy do útroby Leviatana, aneb, Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století*. Praha: Jan Kubát, 2008, s. 23. ISBN 978-80-254-1727-0.

Pro začátek ať už samotného příběhu či jednotlivých kapitol, volí Ludvík Souček vždy jeden až více citátů různých autorů a dob vzniku. Jedná se o světoznámé autory Edgara Allana Poea, Arthura Machena, Senecu nebo inspirátora jednoho ze Součkových děl, Arthura Conana Doylea. Pokud je příběh rozčleněn do menších oddílů, je i každý jednotlivý oddíl uveden jedním a více citáty. Ty čtenáři sice neprozradí nic z problematiky, ale přidávají příběhu na vážnosti a důstojnosti hned od počátku. Často volí různá latinská úsloví, která uvádí v originále i překladu. Tyto zmíněné autory využívá také i při vytváření různých pouček nebo doplňujících informací uvnitř příběhu.

Jedním z prvků, jež promlouvají spolu s jazykem díla, jsou kresby jako doprovod k tištěnému textu a fotografie. Na ilustracích se podíleli různí výtvarníci. Na *Případu ztraceného suchoplavce*, jehož součástí v prvním vydání vyšel i druhý díl *Případ Čerta číslo 4*, pracoval Kamil Lhoták. Obrazového materiálu je zde poskromnu a nezdá se být pro příběh zásadní. S *Případem Jantarové komnaty* si dal práci Libor Fára a zde je také nejvíce vidět interakce textu s ilustracemi. Ve spoustě příkladů, zejména pak u kapitol týkajících se inuitů, jsou obrázky dokonce velmi nápomocné při představování si složitých situací. V *Případu baskervillského psa* se ilustrování ujal Miroslav Váša, ale opět se snížil jejich počet a důležitost, podobně jako tomu bylo v prvních dvou dílech. V *Případu Jantarové komnaty* se objevují navíc fotografie, které autor bravurně vkládá do příběhu jako své vlastní výtvořky i přesto, že se prakticky jedná o další způsob mystifikační hry se čtenářem.

8 Hrozba novodobého nacismu v dílech Ludvíka Součka

V tomto úseku práce se zaměřím především na to, jak Ludvík Souček zpracovává ve svých textech případů Martina Anděla tematiku války a nacismu zastoupenou zde, ve velké míře. Členění tohoto oddílu jsem vytvořila podle jednotlivých větších celků, jimiž se autor snaží čtenáře varovat před potenciální hrozbou skrývající se dosud za nacionálním socialismem. Podle jeho knih je nacismus stále velmi živý, což dokazuje na rozličných nacistických skupinách, které údajně existují, na jejich aktivitách poškozujících všechny, jež nesdílí stejnou víru, případně tajných plánech, jichž se stále ještě tyto skupiny drží. Nevyvrací ani přežití Adolfa Hitlera, spíše chce čtenáře usvědčit v dojmu, že Hitler skutečně nezemřel 30. dubna roku 1945. Pokud by nefungovaly ani tyto argumenty, přidává Souček přirovnání nacismu k nemocem – tématu, které je lidstvu blízké – a dokáže si ho spíše představit než jakousi potencionální hrozbu organizací existujících před mnoha lety. Válečná tematika je součástí těchto kapitol, protože není možné ji zcela separovat od poválečných aktivit, jež na ni často volně navazují.

V částech zabývajících se zejména nacistickými organizacemi nebo zbraněmi jsem se snažila alespoň v několika příkladech ukázat, že Souček ve větším procentu těchto informací vycházel ze skutečně existujících zbraní, organizací, ale i osob. To je ovšem patrné již na samotné postavě celosvětově známého Adolfa Hitlera, jehož protikladem může být postava méně proslulého židovského lovce nacistů Simona Wiesenthala, o kterém se Ludvík Souček taktéž zmiňuje.

8.1 Kapitola Hitler

Adolf Hitler má v knihách Ludvíka Součka relativně velkou plochu působnosti. Jednak jako veliký Führer (německy vůdce), který své neohrožené nacistické přívržence vede do války, a pak se tu objevuje jeho druhá strana milovníka a vášnivého sběratele umění. Pro Martina Anděla je především zbabělec. „*Za prvé: sebevražda je úplně nepřijatelným východiskem pro zbabělce, jakým Hitler v podstatě byl.*“⁴⁷

Hitler umělecká díla sbírá hlavně pro své potěšení, aby mezi nimi mohl se svou manželkou po útěku z Německa žít. Martin tak usuzuje na základě svatebního daru, obrazu, věnovaného Evě pár hodin před smrtí, který potřeboval Vůdce nutně sehnat v takřka vybombardovaném Německu. To tedy nejspíš nemohou být myšlenky člověka smířeného se smrtí, jak přísně soudí Anděl. Postava dr. Hermanna Salze navíc poznamenává, že toto konkrétní dílo, Paridův soud, rozhodně nestojí v kvalitách tak vysoko jako ho viděl Hitler.

Teď již samotná sebevražda Adolfa Hitlera. Zpočátku jsou zde patrné dva pohledy na věc. Jasně přesvědčený Karel, kterého pravděpodobně ani nenapadlo pochybovat o smrti Adolfa Hitlera a pomalu se vkrádající myšlenky Martina, jež lhostejně krčí rameny, potřásá hlavou a prohlašuje, že se tyto informace tvrdí, ale je z jeho jednání vidět, že sám o smrti Hitlera zdaleka přesvědčen není. Navíc přichází do protiútoků, kdy ukazuje jeden argument za druhým, v nichž se pomalu dostává mocný vůdce za hranice německé Říše. Podle Martinových slov Hitler dlouho před koncem války věděl, že uprchne, a na svůj útěk se dle důkazů připravoval. Martin si pro toto tvrzení vypracoval časovou osu od 22. dubna do 9. května 1945, na níž popisuje válečné události, strategické akce i nálady. Pro vyprávění a důkazy nejdůležitější datum 30. dubna 1945 raději rozdělil na hodiny. Vůdce se v tento den několikrát rozloučil se všemi obyvateli bunkru, kde pobýval, ale přesto nevykazoval žádné náznaky melancholie z blížící se ztráty života. Největší nesrovnalosti přichází v momentu vynášení zakrytých těl v kobercích na dvůr a následném zapálení, u něhož nemohl být nikdo přítomen, navíc těla pak hořela ještě další dva dny, než je našli sovětsí vojáci. Anděl popisuje svoji věrohodně zpracovanou verzi, jak se manželé spolu s nejuvěrnějším nacistickým důstojníkem Bormannem a dalšími dostali pomocí lodi a letadla z Berlína a jiným dopravním prostředkem, ponorkou, dokonce i ze země. Kam putovali, to říci nedokáže, nicméně našel si výpověď posádky, na jejíž palubu nastoupilo několik záhadných členů, mezi nimi i jedna

---

⁴⁷ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 36.

žena, jako jasný a neprůstupný důkaz. Na konci příběhu se autor ještě pokusil zdramatizovat celé dění velmi kontrastním použitím dvou časových linií. Jednu, při níž si Karel čte právě zmíněný průběh posledních válečných dní, a druhou, kdy Martin při stejném čase stihne uvařit a vypít svoji konvičku čaje. Tento nesoulad je velmi nápadný, protože samotný text není možné číst tak dlouhou dobu.

Vyprávění je ještě podpořeno přesným plánkem bunkru, ve kterém se ukrýval Hitler, převzatý z německého časopisu, tedy i s německým popisem, kde zcela konkrétně ukazuje pohyb osob a sled jednotlivých událostí včetně vynášení a zapálení těl. Pro Martinovu teorii svědčí i fakt, že byl na Hitlera dvacet let po válce vydán zatykač, jehož součástí je i reprodukováná tvář vůdce s pravděpodobnou podobou v soudobém světě. Nejdůležitější myšlenka, kterou Anděl vznáší, je že pro spojence a konec války bylo důležité potvrdit Hitlerovu smrt, aby se celá situace a hlavně Německo stabilizovalo, aby všichni fanatici ztratili poslední naději a víru ve vůdcovo vítězství.

Spolu s uprchlíky opustila zemi i velká část říšského pokladu, který potom mohl financovat různá odvětví nacistických přívrženců. Pokud by se Hitlerovi a jeho společníkům zmizet nepodařilo, pravděpodobně by velmi rychle po válce přestaly tyto organizace existovat, protože by je neměl kdo podporovat. Alespoň to si Martin myslí. „*Z čeho dodnes udržuje fašistické podzemí v mnoha státech hledané válečné zločince? Snad z milodarů? Nebud' mě naivní, drahý příteli!*“⁴⁸ Zatímco pro Karla je důležité s konečnou platností vyvrátit, že Hitler žije, což mohlo být pro některé nacisty velmi povzbuzující. „*Víte stejně dobře jako já Martine, jak je důležité s konečnou platností dokázat, že Hitler nežije. Soudy, které na něho vydaly zatykač, posloužily spíše fašistům než antifrašistům. Připustily totiž úředně možnost, že přece jen žije! A víte, jaká oživující injekce pro fašisty to musí být?*“⁴⁹ Ale Martin je spíše nakloněn zaměření se na jednotlivé osoby a organizace a snahu zničit od základů celé nacistické uskupení, jež je daleko nebezpečnější než osoba Adolfa Hitlera.

---

⁴⁸ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 23.

⁴⁹ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 94.

8.2 Nacistické organizace

Ludvík Souček zahrnuje nacionální socialisty do jedné velké skupiny většinou vystupující ve zkrácené verzi jako nacisté či fašisté. Dále je ale možné rozlišit ještě různé podkategorie, respektive jednotlivé nacistické skupiny a organizace. Velká část těchto skupin v jeho dílech existovala již za války a po válce na ně jejich přívrženci buď navazují, nebo se adaptují do novodobé podoby. Mezi nejdůležitější patří gestapo, zajišťující nezákonnou práci, ale také například i sbírání umění, nebo Wehrmacht, opět skupina pracovníků operujících především za války. Jednou z divízi, jež Souček okrajově zmiňuje, je Windhund neboli Zimní pes, jež měl pod vedením generála von Schwerina ukrást Jantarovou komnatu. Nelze si nevšimnout skupiny SS, která však nemá přidělenou žádnou významnější úlohu, její odnože jsou pak zvláštní esesácká komanda zabráňující nalezení ukrytého říšského pokladu. Střet zájmů popisuje Souček u organizací Abwehru a Sicherheitsdienst, zkráceně SD. Podle úsudku postav skupina Abwehr, k jejímž členům patří mimo jiné i poručík Wulff, znala přesnou polohu Bobří hráze, vytvořila ji a ochraňovala i před jinými nacistickými organizacemi. Naproti tomu Sicherheitsdienst čili Hitlerovy kontrašpionážní tajné služby právě tuto informaci potřebovaly získat. Nicméně, jak je v ději naznačeno, docházelo mezi těmito skupinami ke střetu rozdílných názorů i přesto, že je spojoval jeden vůdce a jedna ideologie nacismu. V jiném kontextu se pak objevuje srovnání spolupracovníků bonnské tajné služby na stejné úrovni s nacistickými kolegy z Abwehru. Tato souvislost ale přichází spíše v závislosti na dobovém tisku a západní nekalosti buržoazního světa. Skupiny Abwehru i Sicherheitsdienst sloužily Třetí říši a v poválečném období je v obou případech vedli původní členové, které následovali noví pokračovatelé nacismu.

Nejvíce rozvinutou linii v příběhu má ale organizace Werwolf – vlkodlaci. Vznikla takřka na konci války, aby primárně ona mohla přetrvávat v poválečném období a šířit nacismus. Souček ji rozděluje se na několik brigád, které pracovaly na různých místech v republice. Brigáda Dörfler Schuband působila v prostoru Plzně až Domažlic, Fegelein v Chebsku, Skorzeny v okolí Pasova, jiné však měly působit i ve vnitrozemí Čech a Moravy. Jejich hlavním úkolem bylo přechovávat tajemství nacismu, ale také škodit, sabotovat, ničit strategicky důležitá centra a dokonce i zabíjet. Pro to byli všichni členové školeni ještě v průběhu druhé světové války. Největší práci Werwolfu jsme mohli vidět v *Případu Čerta číslo 4*. Souček dále popisuje menší útvary, které měly jediný jasně vymezený cíl. Mezi nimi společnost Odkazu předků, jež měla na Hitlerův pokyn kumulovat umělecké poklady z oblasti

východní Evropy. Na podobném principu fungoval i akční štáb Praporu zvláštního poslání zřízený maršálem Göringem opět pro loupení různých uměleckých děl. V ději se objevuje i tajná organizace Šest hvězd, jíž autor nepřisuzuje žádnou úlohu. Částečně z této charakteristiky vybočuje Hlavní štáb německého námořnictva důležitý v posledních hodinách války, kde úřadoval Dönitz velkoadmirál a Hitlerův nástupce v konečné fázi tohoto světového neklidu. Tento úřad již ale neměl své pokračovatele.

Všechna vyjmenovaná uskupení nalezená v Součkových dílech spolu pravděpodobně nějak koexistovala v jakémisi podzemním nacistickém uskupení, v němž se různou měrou šířily informace. Nejmenšími články se stávali jednotliví členové, jejichž důležitost opět závisí na příslušnosti k té či oné skupině a následném zařazení v hierarchii. Případná „práce na vlastní pěst“ se vyskytovala jen výjimečně. Všechny nacisty bez ohledu na příslušnost se snažily pochyťat rozmanité organizace potažmo státy. Ludvík Souček si primárně vybírá jedinou a zároveň i největší tajnou izraelskou službu Makkabi a poté ještě několik málo výjimečných jednotlivců, ke kterým neváhá zařadit ani několik Američanů. Kupříkladu muže jménem Simon Wiesenthal, což je výjimka, protože není Američan, ale o chytání nacistických válečných zločinců se zajímá již od konce války. Nebojí se hledat velké ryby, ale i ty menší. Sice se musí neustále skrývat, stěhovat se a utíkat, k jejich lovu má však více než malé důvody. Za války přišel o všechny své příbuzné, podobně jako velká spousta jiných lidí, kteří mu pomáhají. „*Jejich touha po spravedlivé odplatě nikdy nevyhasne. A to je síla morální, neporazitelná.*“⁵⁰

Pro úplnost zmíním i několik odborných prací, které mohou doplnit informace o skutečné existenci jednotlivých organizací, které Souček zmiňuje. Jsou to zejména studie zaměřené pouze na vývoj jedné z hlavních nacistických skupin, ale vždy její vznik rozebírají od samotného začátku přes všechna úskalí, včetně veškerých vedlejších okolností, jež mohly tato uskupení ovlivňovat. Jde o knihu *Historie SS* od G. S. Grabera. Tato práce se zabývá vznikem SS, většinou pozornost zaměřuje na Heindricha Himmlera, hlavního vůdce celého SS. Řeší ale i otázky spojené s lidským chováním, jak se k občanům i zajatcům chovali jednotliví členové organizace i přesto, že tolik krutí být nemuseli. Zmiňuje Simona Wiesenthala, kterého v jednom z příběhů objevuje i Ludvík Souček, a přikládá mu stejné zásluhy, jako měl ve

---

⁵⁰ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 123.

skutečnosti. „*Rozsáhle o ní mluví Simon Wiesenthal, židovský emigrant žijící ve Vídni, který byl nápomocen v pokračujícím pozorném pronásledování provinilců SS.*“⁵¹

Mezi podobně koncipované knihy patří *Gestapo* Jochena von Langa s rozdílem hlavní postavy, jež se zde objevuje, a to Reinharda Heydricha. Znovu ukazuje založení tohoto souboru a částečný životopis Heydricha, někdejšího šéfa gestapa. Mezi další odborníky na tuto tematiku patří Guido Knopp a jeho popis Wehrmachtu ve stejnojmenné knize *Wehrmacht*. V této publikaci se čtenář mimo jiné může dočíst o SD (Sicherheitsdienst), a o činnosti, kterou tato zpravodajská služba zajišťovala. Podobně znějící autor Volker Koop vytvořil práci *Werwolf*, v níž rozebírá vznik a činnost skupiny podobně jako tomu je u předcházejících publikací.

Vybrala jsem jen některé z mnoha knih, jež je možné o tématu nacistických organizací nalézt. Pro širší uchopení dané problematiky poslouží další z publikací, a to například *Německá válka: Národ a země ve zbrani 1939-1945*, od autora Nicholase Stargardta nabízející pohledy z mnoha úhlů. Zmiňuje i další skupiny, které dosud nezazněly, a jiné válečné termíny, boje a podobně. Naposledy musím zmínit knihu Friedemanna Bedürftiga *Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945*, která se mi jeví jako nejlepší průvodce celým válečným obdobím. V krátkých heslech autor podává informace a souvislosti vztahující se k druhé světové válce.

---

⁵¹ GRABER, G. S. *Historie SS*. Praha: Naše vojsko, 2015, s. 272. ISBN 978-80-206-1536-7.

8.3 Zbraně využívané nacisty

V této kapitole se zaměřím především na zbraně nacionálních socialistů, kterých Souček využívá v prózách mnoho. Od neškodných magnetických detektorů, letadel a ponorek různých typů až po létající talíře, tanky a nebezpečné raketové hlavice.

První, s čím se tedy hrdinové setkávají, je nástroj na rušení přijímačů pomocí kterého se v *Případu Čerta číslo 4* snaží nacisté vyhledat ukryté plány a materiály v domě pražských občanů. Jedná se o magnetický detektor na vyhledávání kovů, rušení přijímačů je jeho vedlejší nežádoucí činnost. Jedním z dalších prostředků jsou letadla rozličných typů, jež nacisté využívali především za války. Najdeme tu přesná pojmenování, jako je třímotorové JU 52 či rychlé Arado 96. Především JU 52 mělo pomoci Hitlerovi a jeho manželce uniknout z válečného Berlína. Letadla JU 290 A – 1, JU 290 A – 7, JU 390 B, FW 200 C – 3, BV 238 mají kromě některých technických faktorů navíc uvedeny i ilustrace přesné podoby spolu s německými popisy. Dopravní prostředek, který nacisté používali podle Součka v hojném počtu, jsou ponorky. Odborníkem na jednotlivé typy je Martin Anděl, vyjmenovává pro zajímavost opět několik typů – německé s označením XX, XIV a japonské I-30, I-29. Podle jeho názoru byly ponorky důležitým spojníkem mezi Německem a Japonskem, odkud si Němci dováželi důležitý nedostatkový materiál. Na konci války ponorky zmizely, s výjimkou těch, které našli hrdinové u Bobří hráze v Grónsku.

Tanky popisuje pouze dva s názvy Krysa a Myš, jediným technickým aspektem je jejich váha, a to dvě stě tun pro každý tank. Po vzoru japonských sebevražedných jednotek si Němci pořídili také sebevražedné rakety typu V – 1, jejichž instruktáže se zúčastnila také žena, zarytá nacistka Hanna Reitschová. Všechny tyto zbraně, vyjma tedy magnetického detektoru, využívali během válečných let. Další zbraň, létající talíře, vyvinuli již za války a používali je i po ní. Jejich hlavním úkolem bylo pohybovat se v místech, kde se vyrábí atomové bomby, aby je mohli následně ukrást a použít na Spojené státy americké a Sovětský svaz, tam by vyvolali válku, zničili hlavní mocnosti a ovládli svět. K tomuto účelu schovávali v Bobří hrázi rakety, kterými by pak atomové hlavice dopravili na místo určení.

Pro zkoumání nacistických zbraní využívám hned několika publikací, abych zjistila, zda výše jmenované zbraně skutečně existují. Uvedu zde několik příkladů. Nejpočetnější skupinou jsou letadla různých typů. Všechna Součkem popisovaná za války skutečně existovala, což svědčí

o Součkových výborných znalostech dané problematiky. Podle Chrise Bishopa, jenž ve své encyklopedii popisuje letadla typu JU 290 A-1 a JU 290 A-7, jde v případě prvního letounu o transportní letadlo a první námořní průzkumné Junkers, zkráceně JU typu 290 A-1, které se objevilo počátkem roku 1943. V případě letounu JU 290 V-7 šlo již o skutečné protilodní letouny, které byly schopné přepravovat i tři dálkově naváděné střely.⁵² I o letounu FW 200 C-3 lze u Bishopa najít informace. „*Od základního modelu Fw 200C vznikla řada subvariant, z nichž nejvýznamnější se stala verze Fw 200 C-3 s hvězdicovými motory Bramo 323 R-2 o výkonu 745,7 kW (1000 koní).*“⁵³ V případě JU 52 se už jedná o jednomotorový obchodní nákladní letoun postavený pouze v šesti exemplářích, který poprvé vzlétl 13. října 1930.⁵⁴ Arado 96 byl cvičný standartní pokračovací letoun Luftwaffe. Zkonstruoval ho Walter Blume a v původní podobě letoun vzlétl poprvé v roce 1936. Do konce druhé světové války bylo celkově vyrobeno přes 2 500 kusů.⁵⁵

Raketa V-1 prvoplánově nebyla určena k sebevražedným účelům, jak se o ní Souček zmiňuje. Ivo Pejčoch v publikaci *Tajné zbraně třetí říše* popisuje etické problémy, jež před tvůrci stály. Nebyli ochotni vědomě obětovat pilota jako se to dělo v japonské kultuře, jejichž piloti kamikaze považovali za čest.⁵⁶ Mezi tanky, které autor Ludvík Souček vyjmenovává, patří pouze Myš a Krysa, ve původním znění Maus a Ratte. Tank Ratte byl velmi těžký a veskrze nepraktický.⁵⁷ „*Projekt Maus výrazněji nepřekročil první fázi vývoje; celkem bylo do konce války částečně nebo zcela dokončeno devět prototypů.*“⁵⁸ Jako poslední už jen krátce připomenu některé ponorky využití Ludvíkem Součkem v případech Martina Anděla. Pokud jde o německé ponorky XIV, vznikly 3 typy. Všechny tyto ponorky zničily spojenecké lodě a letadla.⁵⁹ Je zjevné, že Souček tedy vycházel ze skutečných informací. Ovšem o létajících talířích je možné dohledat pouze různé spekulace.

---

⁵² BISHOP, Chris. *Zbraně druhé světové války: velká encyklopedie*. Praha: Svojtka, 2000, s. 391. ISBN 80-7237-247-5.

⁵³ BISHOP, Chris. *Zbraně druhé světové války: velká encyklopedie*. Praha: Svojtka, 2000, s. 390. ISBN 80-7237-247-5.

⁵⁴ DONALD, David. *Encyklopedie letadel světa*. Praha: Cesty, 1999, s. 537. ISBN 80-7181-230-7.

⁵⁵ DONALD, David. *Encyklopedie letadel světa*. Praha: Cesty, 1999, s. 60. ISBN 80-7181-230-7.

⁵⁶ PEJČOCH, Ivo. *Tajné zbraně třetí říše: raketové a dálkově naváděné zbraně nacistického Německa*. Cheb: Nakladatelství letecké literatury Svět křídel, 2015, s.46. ISBN 978-80-87567-77-7.

⁵⁷ PEJČOCH, Ivo. *Tajné zbraně třetí říše: raketové a dálkově naváděné zbraně nacistického Německa*. Cheb: Nakladatelství letecké literatury Svět křídel, 2015, s. 163. ISBN 978-80-87567-77-7.

⁵⁸ PEJČOCH, Ivo. *Tajné zbraně třetí říše: raketové a dálkově naváděné zbraně nacistického Německa*. Cheb: Nakladatelství letecké literatury Svět křídel, 2015, s. 174. ISBN 978-80-87567-77-7.

⁵⁹ BISHOP, Chris. *Německé válečné ponorky: 1939-45: [identifikační příručka]*. Praha: Svojtka & Co., 2007, s. 121-122. ISBN 978-80-7352-603-0.

8.4 Nacismus jako nemoc

Ludvík Souček chápal, že nacionální socialismus je od kořenů špatný. Ve svých dílech se to snaží ukázat různými způsoby. Pro tuto kapitolu jsem vybrala autorova přirovnání k nemocem.

Martin Anděl spolupracoval na odhalování nacistů a jejich eliminaci. Věřil, že je nutné tyto osoby brát vážně, protože jejich shlukování a tajná práce nepřinesla nikdy nikomu nic dobrého. Když Karla seznamuje se seskupením Werwolf, využívá pověsti o údajném národu nebo spíše spolku čarodějů, kteří pomocí různých zaříkávání, mučení a zabíjení lidí, udržovali své temné společenství při životě. Jejich metody se mu zdají být podobné jako u nacistů. Vzápětí přidává připodobnění k nemoci, s níž se těžko bojuje i v dnešní době, natož v letech života Ludvíka Součka. „*Nádor, který už jednou vyrostl, lze jen těžko odstranit. Bojím se, že nacismus je taky takovým nádorem. Vypálíš, vyřízneš, naroste znovu.*“⁶⁰ Už z této formulace je jasně patrné, jaký zastávala postava Martina tvrdý názor vůči nacismu. Nejen že nádor, ve stejném slova smyslu i nacismus, je sám o sobě špatný a nepřináší nic dobrého, dokonce může být zhoubný – což nepochybně pro spoustu fanatiků byl – ale je i těžko odstranitelný. Když už si člověk mohl myslet, že je nacismus pryč a on i jeho rodina jsou v bezpečí, znovu se někde shromáždily síly nacistických sítí a vydaly se hájit názory, jež mají sklon k radikálním aktivitám proti „nevěřícím“ lidem. Sama slova vypálení a vyříznutí, jež Martin Anděl používá, se nejeví jako tiché a klidné domlouvání, ale spíše tvrdé zakročení proti tomuto zlu. I přes snahu eliminovat všechny pokračovatele nacismu zůstávají tito fanatici přesvědčeni ve své důvěře k nacistické ideologii a podle Anděla se vždy znovu někde objeví a zkusí prosadit svoji vůli.

Dále Martin rozděluje nacismus na vnitřní a vnější. Takzvaný vnitřní nacismus je právě ten, se kterým bojoval několik poválečných let, než ho připravil o možnost pohybu. Upřesňuje, že nemyslí jen nacismus uvnitř hranic, ale především nákazu, jež byla skryta kolem dokola a zahrnuta uvnitř lidí. Svoji práci definuje nejen jako hledání zarytých vlkodlaků, ale především odhalování názorů, které nejsou v pořádku. Jako příklad uvádí válku, na niž si někteří tak zvykli, že ji začali považovat za samozřejmou věc, něco, co je přirozeným stavem člověka, který by lidstvo nemělo chtít ukončovat. Ale i jiné názory, jež jsou známé z nacistických hodnot, kterými se řídili. Evoluční právo na straně silnějšího, což znamená, že

---

⁶⁰ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 46.

slabší nemá nárok na přežití, ale i různé zákony pro jednotlivé sociální vrstvy, protože všichni si nejsou rovni. Proti takovým věcem se právě Martin Anděl spolu s ostatními kolegy snažil intenzivně pracovat. „*Takové myšlenky mohou za čas morálně zničit i hodnotnou lidskou bytost. Je to jako infekce, která se šíří bez našeho vědomí.*“⁶¹ Mimo vytrhání zhouby od kořenů se snažili provádět i prevenci proti šíření. Vnímá, že pokud by se tato nemoc, infekce či nádor dostatečně nekontrolovaly a nebylo proti nim včas zakročeno, mohlo by se lehce stát, že by se znovu opakovala celá situace kolem poblouznění několika fanatiků až po zmanipulování celých mas lidí. Mohl by se objevit nový vůdce, snaha očistit německý národ od všech nevhodných ras a při nejhorším vypuknout další světová válka. Proto si Anděl nedopřál oddychu, pracoval ve dne v noci, honil jasné případy a k těm, kdo by snad mohli pochybovat o správnosti jeho počínání, promlouval skrze různé články anebo přednášky, dokud nepřišel o nohy a neusadil se v domě paní Kalousové. Druhou šanci na odplatu mu pak přinesl Karel v podobě dvou případů, o kterých jsem již dříve hovořila.

Pokud shrnu Součkův výběr onemocnění, kterými charakterizuje danou problematiku, volí věrohodné příklady, jelikož obě nemoci jsou zpočátku velmi nenápadné, svůj zárodek v sobě postižená osoba již může nosit, aniž by si to sama uvědomovala. Teprve při ideálních podmínkách propukne infekce v plné šíři a zároveň však není možné přesně určit, kdo se danou chorobou nakazí a kdo ne. Podobně je to i u nacismu. Zároveň jak sám Anděl tvrdí, tomuto fanatismu může propadnout i osoba, která se zdá být naprosto zdravá s logickým smýšlením. Časem a zejména tlakem ze strany degradovaných hodnot nacismu může dojít ke změně názoru na něco, co se může zdát jako jediné správné řešení. Proto je velmi důležité bojovat s touto nákazou nacismem, o což se tedy hrdina příběhu především snažil. Autor tím zároveň může čtenáře pobízet k podobnému chování a obezřetnosti ve skutečném životě i za pomoci dalších přímých či nepřímých přirovnání, která používá ve svých knihách. Právě i díky podobnosti s nemocí, naprosto přirozenou součástí lidského života, jde zároveň o nejpochoptelnější příklad pro každého.

---

⁶¹ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 46.

8.5 Sabotážní a jiné aktivity

U dvou Součkových případů s Martinem Andělem, z nichž se o témata války a hrozícího nacismu zajímají výhradně díly *Případ Čerta číslo 4* a *Případ Jantarové komnaty*, lze vyzorovat různé formy sabotáže a záškodnictví ze strany novodobých nacistů. Ti se ukrývají a vyčkávají na svoji příhodnou chvíli. V této kapitole tedy podrobně rozeberu různé formy práce nebezpečných (neo)nacionalistů, které Souček využívá, aby si čtenář mohl vytvořit obraz o tom, jak je nutné nepodceňovat tyto osoby dokonce ani dlouhou dobu po válce.

Pokud budu postupovat chronologicky, je nutné začít od válečných let. O tom, co se dělo s civilním obyvatelstvem, se v knihách dozvídáme především díky pražské továrně, ve které pracoval mimo jiné i pan Kantor, jedna z osmi obětí kanceláře B/7, jejíž členové byli všichni kompletně zlikvidováni gestapem v takřka posledních válečných dnech. Němcům nemohla smrt pracovníků pomoci k převratu nebo k výhře, i přesto raději zavraždili všechny zaměstnance, aby nemohli nikomu vyzradit tajné plány, které byly v této kanceláři vyvíjeny. Nejednalo se ale jen o tyto osoby. Během válečných let zmizel kdokoliv, kdo nebyl režimu pohodlný, kdo se pokusil o nějaký odpor nebo napsal v novinách článek o tajném úkrytu Hitlera proti jeho nepřátelům, zveřejněný ještě před válkou. Navíc nejen tak v ledajakých novinách, ale v prorežimním esesáckém plátku. Přesto za pár měsíců autor této práce zmizel, protože prozradil něco, co mělo být utajeno před světem, a tím ohrozil život vůdce a jeho společníků. „*Zkrátka: zase jednou zapracovalo tajemné propadliště, ve kterém zmizelo tolik lidí.*“⁶² Pro nacisty tedy není žádným problémem odstranit někoho nepohodlného i ze svých vlastních řad, pokud to situace zrovna vyžaduje.

Ve válečném období takto zmizelo mnohem více lidí než jen zmíněné případy. Zde se zaměřím spíše na ty, které se nacisté snažili odstranit nebo se jim to dokonce povedlo, ale až v období poválečném, což také Souček rozebírá daleko podrobněji. Nejde jen o likvidaci, k těmto činům se připojuje i pestrá škála různých sabotáží a zlomyslností. Co se událo za války, již nejde změnit, avšak lidé si mohou dávat pozor na to, co se děje v jejich soudobém světě, a to je jistě jedno z dalších poselství, jež se snažil autor sdělit.

---

⁶² SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 68.

Poprvé Karel přijde do kontaktu se skupinou Werwolf díky náhodnému setkání s paní Kantorovou, kde také začíná jejich první aktivita. Zpočátku přichází jen nevinné vyděšení obyvatel z osoby obcházející jejich dům. „Paní Kantorová a její otec byli už několik dní každý večer k smrti poděšeni jakýmsi stínem, který se v noci plížil kolem baráčku sem a tam, nahlížel do oken a vůbec se choval podezřele.“⁶³

Takové chování časem vyděsí i ty nejodvážnější. Co ale ani jeden z nich netušili, že v pražských uličkách kolem jejich domu se rozhostila tma právě kvůli této osobě, nacistovi, který přesekl dráty veřejného osvětlení, aby si vytvořil příhodné podmínky pro pozorování a nikdo ho nemohl identifikovat. Daniela Hodrová takové temné město vnímá jako velmi důležitý topos či chronotopos. Pravděpodobně poprvé se toto noční město objevilo v románech, jejichž hlavní pointou je tajemství, a dalších, které na ně pak následně navazovaly. Všichni, kdo se ve městě pohybují nebo v něm sní, vnímají noční město jinak. Ve městě, které je zahalenou či neúplně zahaleno tmou, mohou vynikat jeho rysy, podobně jako v plameni svíčky jasněji vystoupí rysy tváře člověka a odhalí jeho charakter.⁶⁴ Podobně je to i s paní Kantorovou, jež si byla i přes tmou venku schopna všimnout, jak osoba obcházející její dům vypadala a byla oblečena. Tento muž ve spolupráci se svým vedoucím se ale nespokojil pouze s obyčejným pozorováním, v nepřítomnosti obyvatel domu provedli vloupání a snažili se najít dávno ukradené plány, tedy k nevinnému sledování přibývá násilné vloupání a pokus o krádež. Když ani to nepomohlo, jeden z nacistů, Čert neboli pan Dragoun, se pomocí lsti, přetvářky a lži pokusil dostat od majitelů informaci, kde se ukrývají hledané věci, o kterých ani jeden z nich neměl sebemenší tušení, pod šlechetnou záminkou výroby muzea. Je tu tedy vidět stupňující se troufalost nacistů, kteří se nezastaví před ničím, jen aby získali, po čem touží. Poté, co se do celé věci připlete i Karel, není problém připravit jeho vraždu tak, aby vypadala jako nešťastná náhoda. To už se ale ukazuje jejich zoufalství a dopouštějí se prvních chyb, jež pak následně vedou k jejich prozrazení a díky šťastným náhodám se ani zkonstruovaná vražedná akce nepodaří.

Jednou z aktivit, kterou Hitler velmi rád provozoval, bylo sběratelství různých uměleckých děl. Na tuto práci zaměstnával také velké množství přívrženců. Jedním z nich byl i jeho oddaný nacist a restaurátor osobních sbírek Seibr. Na konci války dostal od Hitlera jasný

---

⁶³ SOUČEK, Ludvík. *Případ baskervillského psa a další příběhy*. Praha: Mladá fronta, 1990, s. 168. ISBN 80-204-0143-1.

⁶⁴ HODROVÁ, Daniela. *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*. Praha: Akropolis, 2006, s. 328. ISBN 80-86903-31-1.

rozkaz všechna díla zničit, ale neudělal to, podobně jako doktor Rode, který údajně znal poslední polohu Jantarové komnaty. Po válce ji hodlal sdělit úřadům, avšak znovu zafungovalo známé propadliště dějin a doktor i s rodinou byl nacisty zlikvidován. Stejně tak dopadl i lékař, jenž ohledával Rodeho tělo. V nebezpečí byl každý, kdo by se až příliš nápadně zajímal o věci týkající se nacistů a mohl ohrozit jejich soudobé počínání, před čímž také Martin Karla neustále varuje. Do pomyslného žebříčku zmizelých se kvůli aktivním fanatikům téměř dostal i profesor Howard, který Karlovi a Barbaře pomáhal s řešením *Případu Jantarové komnaty*. Snažil se sejít s německým vědcem Burghardem Heimem, jehož práce byla velkým přínosem na poli raketových a tryskových pohonů, tedy z čistě vědeckých pohnutek. Dostal se ale příliš blízko nacistické organizaci a její řešení bylo jednoduché – dát doktorovi najevo, že tudy cesta nevede. „*Já jsem pak šťastně uskočil před autem, které z ničeho nic vjelo na chodník a rychle zmizelo.*“⁶⁵

Také v případě plavby Karla a doktorky Medunové do Grónska se stalo hned několik vražd, pokus o vraždu a sabotáž. Redaktor zemědělské rubriky začal přitahovat příliš velkou pozornost, když se začal zajímat o polohu Bobří hráze. Jeho aktivity bylo nutné sledovat, proto se na palubu dostali hned dva nacisté, patřící ale každý do jiné skupiny. Přes vzájemnou nevraživost museli spojit síly, aby zabránili Karlovi odhalit jejich tajemství. Současně si jeden z nich přizval pomocníka, kvůli kterému musel zabít strojníka lodi, aby dostal svého přítele na palubu legálně a mohl se pohybovat ve všech prostorách lodi. Znovu se ukázala nacistická bezohlednost demonstrující, že se takoví fanatici nezastaví skutečně před ničím. Karel, o jehož život se už jednou nacisté pokusili, znovu unikl o vlásek, jak se lidově říká, dalšímu „hrobníkovi z lopaty.“ V mlze se na něj vyřítil velký lodní hák s cílem rozbít mu hlavu. Po předčasném tajném vylození hlavních hrdinů, se kterým nacisté rozhodně nepočítali, museli znovu sáhnout ke krajnímu řešení. Nechali v podpalubí vybuchnout bombu tak, aby závažně poškodila loď, a ta se musela znovu vrátit na břeh. Navíc nálož dokázali nastražit ve svůj prospěch a vzhledem k tomu, že hrdinové nenápadně zmizeli, hlavní vina padla na ně, což tedy bylo cílem nacistických zločinců. „*Slyšel jsem námořníky, jak v přístavu křičeli: měli jsme v podpalubí časovanou pumu! A trvají na tom, aby místní správce pachatele zatkl, jakmile se vrátí. Chápete? Wulff vás teď může odstranit, aniž by se vás dotkl!*“⁶⁶ Jak je tedy vidět, stupnice zločinů, které jsou nacisté ochotni provádět i přes to, že už dávno nemohou vyhrát, je veliká.

⁶⁵ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 54.

⁶⁶ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 133.

K těmto úkladným vraždám se přidává ještě několik posledních násilných úmrtí. Nejprve jednoho z nacistů, kteří na lodi tajně sledovali Karla a jeho společníci. Těsně před vchodem do Bobří hráze ho popraví druhý nacist a následně uprchne před spravedlností. Po vstupu do tajné skrýše hrdinové objevují celý masový hrob nacistů, kteří se mezi sebou vzájemně vyvraždili. Ti nejsilnější pravděpodobně utekli. Jako poslední tečka za všemi nehumánními činy je potom výbuch domu nacisty Schrievera, ve kterém spolu s ním zahyne celé služebnictvo. Zároveň se zničí markantní část města, kde se dům nacházel. Mnoho lidí utrpí vážná zranění, včetně hlavních hrdinů, ale ještě větší množství osob o život přijde.

Pokud bych měla shrnout všechno počínání nacistů v dílech Ludvíka Součka, jde o osoby, které stále žijí v naději, že jejich válka ještě neskončila a pořád mohou vykonat svůj dávný sen. Jsou proto ochotni obětovat cokoliv a kohokoliv bez ohledů na následky. V případě toho, že by se ale někdo přiblížil k jejich doupěti nebo k samotným jádrům organizací, mají pak za cíl jen jediné – takovou osobu bezpodmínečně odstranit ze světa. Autor knihy těmito činy až přesycuje, jak jsme si mohli všimnout na tomto rozboru. Zároveň se odkrývá zranitelnost nacistů a začínají dělat zbytečné chyby, které pak vedou k jejich odhalení. Tím je pravděpodobně ukázáno, že nacionální socialisté jsou stále jen lidé i přes všechno své nelítostné chování a že je možné s nimi bojovat.

8.6 Nukleární válka

To nejdůležitější, na co Karel a jeho společníci narazili v tajné Bobří hrázi, byly rakety a ponorky. Ponorky Němci využívali především pro nenápadný a tichý pohyb, přesně takový, jež potřebovali po skončení války ke svému přesunu a přežití. V tuto chvíli Souček vyslovil svoji asi nejzákladnější myšlenku, ve které je nacismus skutečně něco nepřirozeného a nebezpečného. Knihy sice překypují mnoha vraždami spáchanými fanatickými zločinci, ale mohlo dojít k něčemu daleko horšímu. Odhaluje tu pravou tvář nacionálních socialistů. Nejen, že jim nezáleží na člověku, nesejde jim ani na celých národech, což tedy ukázali již v období druhé světové války. Přesto, že se jedná o fiktivní místo a nálezy, snaží se autor celé smýšlení o tomto uskupení nacionálních socialistů vyhnat do krajních mezí ideou potencionální nukleární války, pomocí níž by nacisté mohli ovládnout svět a zlikvidovat své protivníky.

Částečně reaguje na soudobou situaci a studenou válku mezi Spojenými státy americkými a Svazem sovětských socialistických republik, kterou si může čtenář dosadit do poznámek o uvolnění napětí mezi těmito mocnostmi, jak Souček vizionářsky předpovídal. Až by k tomu došlo, tiše vyčkávající komanda by konečně zaútočila. „*Pro tyhle fanatiky přece válka neskončila pětáctýřicátého roku, nikdy se nesmířili s porážkou. Mám dojem, že tyto dvě rakety měly posloužit později. A opravdu s atomovými hlavicemi.*“⁶⁷ Takto tedy soudí profesor Howard. Létající talíře také vyvíjeli nacisté proto, aby se neslyšně a nenápadně mohli pohybovat v oblastech, kde byly atomové hlavice vytvářeny a mohly je pak následně ukrást. Jedna by zlikvidovala USA, druhá pak SSSR a už by nezbyl žádný nepřítel, který by měl možnost postavit se oné nadřazené německé rase. Konečně by vystoupili ze svých skrýší, z ilegality a chopili se moci. To bylo nejdůležitější, proto celý systém různých skupin i přes všechnu vzájemnou nevraživost přežíval, čekal na odplatu, pomstu, která ho hnala kupředu. Když už nevyšla otevřená válka, bylo načase uchýlit se k úskokům ve formě tajného napadení, ze kterého mohla vyjít jen jedna strana vítězně bez ohledu na to, kolik životů by takové zaútočení stálo. A dokud existovala Bobří hráz, její neobjevení členové a technika, mohla tato myšlenka konečné pomsty i nadále přežívat a třeba se i jednoho dne uskutečnit. Tento poválečný čas pojmenoval Souček třetí údobí, kde Bobří hráz sloužila jako úkryt pro vyčkávající na pravou germánskou lest.

---

⁶⁷ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 179.

Na závěr ještě přidává ponaučení. Přestože se Karlovi a jeho společníkům podařilo vypátrat a odhalit hlavní doupě nacistických fanatiků, rozhodně to neznamená, že vše skončilo. I nadále jsou po světě ukryti jednotlivci, kteří svému vůdci důvěřovali. Karel Hitlera připodobnil ke Krysaři, jehož píšťalka podobně jako Hitlerův podmanivý hlas vede davy do míst, která se jemu hodí. Pokud se naskytne problém, vůdce zmizí, a v případě Hitlera jeho následovníci a zapálení fanatici utonou. Hitler už byl dávno pryč, nikdo neměl zprávu o tom, že by žil kdekoliv na světě, i přesto dál věřili propagovaným ideologiím a usilovali alespoň o pomstu, kterou si tak přál. Proto je dle autora mínění důležité nepolevovat v boji proti nacistům, kteří se ukrývají všude po světě, či proti názorům jež by mohly být zakořeněné v lidech, aniž by to museli tušit.

Souček připisuje na vrub nadšencům poblouzněným do ideologie germánské nadřazenosti mnoho hříchů. Od malých a obyčejných pozorování, kreslení po zdech až po ty závažnější, zejména vraždy. Těmi jsou oba díly případů prolnuté, snad aby si čtenář skutečně uvědomil, že se jedná o závažný problém, který nesmí nikdo brát na lehkou váhu. Nejhorší variantu shledává ve vyhlazení obrovské spousty lidí jen pro oslabení těch, kdo by nacistům mohl klást odpor. „*Válka kontinentů, stamilióny mrtvých, zatímco ti zde pod ledovcem budou v bezpečí čekat na výsledek. Až bude po všem, vystoupí na povrch. Jediní nedotčení, ujmou se vlády...*“⁶⁸ Nejde tedy jen o jednorázové vypuštění atomové bomby, jde o lest, svalování viny z jedné mocnosti na druhou. Vůdcové ohrožených zemí by pak neměli na výběr, protože pro obranu svého lidu by byli nuceni tuto zradu oplatit stejnou mincí. Nikdo by netušil, že se zatím třetí strana skrývá a beztrestně čeká na nevyhnutelný konec, jednoznačně ve svůj prospěch.

---

⁶⁸ SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970, s. 179.

9 Druhá světová válka a nacismus v tisku

V předcházejících kapitolách jsem rozebrala různá hlediska, kterými se autor Ludvík Souček dívá na druhou světovou válku a hrozbu ze strany novodobého nacismu. Pro další zkoumání využiji dobový tisk z 60. a 70. let 20. století, tedy z období, kdy případy s Martinem Andělem vznikaly a vycházely, abych zjistila, zda Souček považoval svoje varování za skutečně důležitá a opodstatněná nebo byla jen součástí mystifikace v prózách.

Podrobnou analýzou zjišťuji, že se dobová periodika tedy skutečně problémem druhé světové války zabývala, stejně tak i potencionální hrozbou ze strany nacismu. V tisku se ale tato témata objevují jako široké spektrum různých zpracování. Od obyčejných, krátkých a stručně informujících zpráv přes vzpomínky konkrétních osob na válečné dny a jejich zážitky s nimi spojené. Případně převyprávěné vzpomínky někoho jiného, dopisní korespondence, různá diskuzní vystoupení na konferencích či proslovy státníků přepsané do tištěné podoby až po dlouhé rekonstrukce válečných bitev, partyzánských aktivit nebo analýzy aktivit některých konkrétních skupin, ať už na straně československé, německé anebo třeba i ukrajinské. Neobvyklé nejsou ani rubriky zaměřené pouze na jeden druh informací zabývající se válečnými roky. Jazykově se články pohybují mezi českým a slovenským jazykem a i přesto, že převažuje jazyk český, práce ve slovenštině nejsou výjimkami. Několikrát se objevují též stejní autoři, pravděpodobně zaměřující se na tuto problematiku, například Čestmír Amort či Rudolf Bejkovský. Dále je možné najít texty přejaté z novin a časopisů jiných národů, nejčastěji z tehdejšího západního Německa, ale i Velké Británie a jiných. Není výjimkou, že texty jsou velmi expresivně zbarveny a často je na první pohled patrné ideologické zaměření, jenž bylo pro oficiální texty této doby typické. Někteří autoři se snaží více orientovat na téma samotné a ideologii co nejvíce upozadit, jiní chtějí opěvovat sovětskou armádu a celkově Sovětský svaz, bohužel text potom ztrácí svoji informační hodnotu. Tuto problematiku režimu a jeho vlivu na literaturu detailně rozebírá mimo jiné i Alena Fialová ve své knize *Poučení z krizového vývoje: poválečná česká společnost v reflexi normalizační prózy*, kde rozebírá hlavní rysy, jež se v této literatuře vyskytují.

Jednotlivé články je možné rozebrat na různé formy textu. Dále je ale nutné detailněji specifikovat jednotlivá témata, protože i těch se v tisku objevuje mnoho a není možné říci, že by obraz války a nacismu byl pouze jednolitý. Nejčastěji je možné najít texty zejména

v období výročí událostí, v jednom článku se může sejít hned několik jubileí, která autor oslavuje.

V některých časopisech a novinách se objevují články s válečnou tematikou jen zřídka, prakticky spíše vždy při příležitosti nějakého významnějšího výročí, jiné jsou ale primárně orientovány na tuto problematiku. Mezi publikacemi, které se zaměřují na aktivity zabývající se druhou světovou válkou, dominuje *Hlas revoluce*, jehož celý název zní: *Hlas revoluce: Týdeník Českého svazu bojovníků za svobodu*. Jak už název sám vypovídá, náplní jeho stran jsou právě válečné události. Zároveň je hodně ideologicky zatížený, což může čtenář poznat takřka na všech článcích. Jedná se zde o články kratšího formátu. Opačným příkladem může být periodikum *Historie a vojenství: sborník Vojenského historického ústavu*, na jehož stranách se autoři snaží spíše o delší, podrobné práce a zároveň s větší odborností, než je tomu u *Hlasu*, definovat vybrané problémy.

Mezi další zdroje, ze kterých čerpám v této bakalářské práci v rámci tisku, mohu zmínit například *Tribuna: týdeník pro ideologii a politiku: časopis byra ÚV KSČ pro české země*, *Obrana lidu: list Československé armády*, všeobecně známé *Rudé právo* nebo slovenský *Protifašistický bojovník: mesačník Slovenského výboru Svazu protifašistických bojovníkov*. Pokud z těchto zdrojů neuvádím žádnou citaci, přihlížím k nim a zpracovávám je do jednotlivých obecných kategorií či shrnutí, o kterých budu referovat vzápětí.

10 Členění tisku

10.1 Rekonstrukce válečných událostí

Jednou z nejčastějších forem jsou právě snahy znovu detailně oživit dění, které je již dávno minulé. I ty se ale mohou ještě dělit, protože některým bojům je věnován větší prostor a jsou zmiňovány daleko častěji než jiné. Mezi nejfrekventovanější určitě patří povstání, zejména Slovenské národní povstání. Typické je líčení událostí, kdy se slovenský národ vzeprél fašistům okupujícím jejich zemi a sovětská armáda jim přišla na pomoc. Přesně tak povstání popisuje i Rudolf Bejkovský. „*Osmého září 1944 v 6.40 hodin zahájilo sovětské a československé dělostřelectvo, které patřilo do svazku 38. armády 1. ukrajinského frontu, na dukelském úseku dělostřeleckou přípravu. Palba trvala více než dvě hodiny. Pak sovětská pěchota a tanky vyrazily ke zteči. Tak začala těžká a náročná operace na pomoc Slovenskému národnímu povstání, která trvala až do prvních listopadových dnů.*“⁶⁹

Na tomto příkladu je možné najít hned několik prvků, které se velmi často opakují, a to nejen v případě textů o povstání, ale i u prací zabývajících se popisem jiných válečných příhod. Je to přesná datace, dokonce rozložena na hodiny a minuty, jasně dané armádní zařazení a znatelná míra expresivního vyjádření, související se snahou co nejvíce opěvovat sovětské vojsko a jeho pomoc často na úkor reálného zobrazení událostí. Naproti tomu jinak vypadá komentář Laca Novomeského, který vzniká roku 1964, tedy v naprosto jiných podmínkách než předešlý článek. Vojtěch Mencl s kolektivem vytvořili publikaci *Křižovatky 20. století: světlo na bílá místa v nejnovějších dějinách*, jež tuto dobovou situaci objasňuje. Novomeský chce spíše než popisovat průběh povstání obhajovat úmysly, které vedly ke vzniku povstání. „*Jeho vzrušení je tím větší, že právě koncepce Slovenského národního povstání, která byla v padesátých letech východiskem k dogmatickému obvinění jejích osnovatelů ze zrady, sabotáže a nepřátelství, se dnes už považuje, jako se konečně považovala i v roce pětáctýřicátém, v podstatě za správnou.*“⁷⁰ Postupné uvolňování atmosféry je v textech znát menší měrou velebení Sovětského svazu, větší kritičností, ale není možné říci, že komunistická ideologie z těchto prací zcela vymizela. Z velké části záleží na individuálnosti autora, protože každý článek je jiný.

⁶⁹ BEJKOVSKÝ, Rudolf. Přes Karpaty. *Tvorba: list pro kritiku a umění*. 1974, č.37, s. 15.

⁷⁰ NOVOMESKÝ, Laco. Splátka velkého dluhu. *Plamen: měsíčník pro literaturu, umění a život*. 1964, roč. 6, č. 3, s. 2.

K dalším využívaným tématům povstání patří i Pražské povstání a osvobození v roce 1945, či protifašistické povstání rumunského lidu, jejichž popisy jsou často stejné jako uvedený příklad práce Rudolfa Bejkovského.

Jiným typem zpráv je zaměření se na období atentátu na Heydricha a s ním spojenou aktivitu partyzánských, parašutistických a odbojových skupin. Podobně jako povstání jsou popisována i tato témata. Detailnější seznámení s problematikou a aktivitou zejména hlavních skupin jako jsou Obrana národa, Politické ústředí, Petiční výbor Věrní zůstaneme či aktivita pracující mládeže a hlavně Komunistické strany Československa, nabízí kniha Detlefa Brandese *Češi pod německým protektorátem: Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. Atraktivnější práci s tímto tématem je možné najít u organizace *Paměť národa*, která se snaží zpracovávat příběhy konkrétních pamětníků do formy zvukových nebo obrazových záznamů, jedná se ale o subjektivní pohled jedné postavy dějin. V textech jsou nejčastěji zmiňovány skupiny ÚVOD neboli Ústřední výbor odboje domácího, ilegální Komunistická strana Československa, ale i třeba známá skupina Silver A a jiné. Práce jsou různé, zpravidla se snaží důkladně vysvětlit aktivitu skupin a s tím související důsledky, jež byly často tragické. Objevují se však i názory na samotný atentát, jedná se spíše o politický střet komunistického světa a „buržoazní“ vlády, sídlící v Londýně. „*Důvodem onoho rozhodnutí, učiněného bez znalosti možností domácí rezistence a bez jejího souhlasu, což pak mělo pro ni závažné, mnohde nenahraditelné následky, bylo především úsilí londýnské vlády o zvýšení své mezinárodní prestiže a svého vlivu v českých zemích, v nichž se stávaly vedoucí silou antifašistického odboje komunisté.*“⁷¹ Takovou myšlenku zastává František Lukeš ve svém článku, protipólem pak může být názor, že atentát byl jen další krok, který pomohl vybudovat lepší život občanů a spravedlivější společenský řád, ten také převládá u většiny autorů.

Mezi skupiny, o nichž tisk informoval nepatřily pouze ty, které chtěly chránit české země. Stanislav Biman ve své stati *Nacistická bezpečnostní služba v Protektorátu Čechy a Morava*, uveřejněném ve *Sborníku archivních prací* z roku 1972 precizně popisuje vše od vzniku této organizace po příchod na území Protektorátu a její následnou aktivitu. Mezi oblíbená témata potom patří ukrajinská skupina banderovci, jejíž aktivita byla ve sledovaném období zpracována hned několikrát nebo, nacistické uskupení Werwolf, jehož činností se detailně zabýval Karel Štorkán ve své práci *Vlčí válka*, uveřejněné v týdeníku *Hlas revoluce*. Začíná

---

⁷¹ LUKES, František. Lidické varování. *Tribuna: týdeník pro ideologii a politiku: časopis ÚV KSČ pro české země*. 1979, roč. 11, č. 23, s. 10.

od samotného zrodu této organizace, která vznikla ještě během války, ale největší produktivitu prokazovala až po jejím skončení. Pomocí výpovědí zatknutých nacistů rekonstruuje sabotážní aktivity, jimiž členové Werwolfu škodili obyvatelům republiky i dlouho po skončení války a porážce. Jejich hlavní působení mělo být v pohraničí Čech, kde zároveň hledali nové spolupracovníky v řadách sudetských Němců. Autor v článku popisuje konkrétní akce, kde, kdy a jak nacisté uškodili místním obyvatelům. „*Jsou desítky a stovky záznamů o bezuzdném řádění werwolfů z období mladé, právě osvobozené republiky, kdy náš lid v pohraničních oblastech čelil nacistickým vrahům.*“⁷² Dotýká se i citlivého tématu vystěhování pohraničních Němců a reprodukuje myšlenku moskevského rozhlasu, v jehož prohlášení odsun údajně pomohl k likvidaci této nacistické organizace, která českému národu nejen ničila důležitou infrastrukturu, ale také vraždila občany. Práci Karla Štorkána popisují podrobně z důvodu velké shody s díly Ludvíka Součka. I on podrobně popisuje vznik skupiny Werwolf, dokonce je to jediná organizace, kterou Souček ukazuje ve svých dílech s Martinem Andělem takto důkladně. Stejně je tomu i u sabotážních aktivit, které v příběhu hrají stejně důležitou roli pro zobrazení nacismu. V čem se článek od knih liší, je odsun Němců, jež Souček nijak nekomentuje, ale ani netvrdí, že by takový akt mohl pomoci při odstraňování jednotlivých fanatiků dohromady spojených pod značkou Werwolfu.

Poslední velkou skupinou, do které by se daly zahrnout práce týkající se rekonstrukcí válečných událostí, patří zapojení československých vojáků v zahraničí. Zde se částečně mohou rekonstrukce mísit se vzpomínkovými pasážemi jako je to například u Otakara Jaroše a jeho počínání v bitvě u Sokolova. „*Po prolomení naší obrany Sokolova se dostalo deset nacistických tanků až na náves ke kostelu. Jeden z nich přijel asi na deset metrů před dveře kostela a začal do nich pálit ze svého kanónu. Granáty v kostele ničily všechno živé a proto Otakar Jaroš vyběhl ven.*“⁷³ Takto popisuje události spolubojovník Otakara Jaroše redaktorovi *Hlasu revoluce*, Vilému Přibáňovi. Nejedná se pouze o bitvu u Sokolova, do výčtu jsou zařazeny i boje československých vojáků v Sýrii, Francii, ale i Africe. Z velké části jde spíš opět o snahu postihnout v plné šíři pohyb československých vojsk a jejich významnou pomoc při převratu válečných událostí.

---

⁷² ŠTORKÁN, Karel. Vlčí válka. *Hlas revoluce*. 1975, roč. 29, č. 22, s.

⁷³ PŘIBÁŇ, Vilém. Jak zahynul Otakar Jaroš. *Hlas revoluce*. 1973, roč. 27, č. 9, s. 5.

10.2 Vzpomínkové texty

Zpracování vzpomínek je další velkou oblastí, kterou je možno v tisku nalézt. Ať už se jedná o vzpomínky na konkrétní situace či na kontext celého válečného, případně poválečného období z pohledu jedné osoby. Speciální položkou jsou vzpomínky na pobyt v různých koncentračních táborech. Tato svědectví jsou nejčastěji ve formě dopisu či psaného rozhovoru a jsou to velmi emotivní vyprávění. Jedním z případů, kdy se začaly vzpomínky shromažďovat a intenzivně vznikat, je snaha zmapovat dění z let 1939–1945 v terezínské pevnosti. O tom informuje článek Jiřího Křivského a Marie Křížkové. *„Intenzivní sběr vzpomínek v Památníku Terezín začíná v roce 1965, kdy v něm bylo zřízeno historické oddělení, a toto významné politické a kulturně výchovné zařízení se začalo zabývat i dokumentací, průzkumem i výzkumem v oboru koncentračních táborů za nacistické okupace.“*⁷⁴

10.3 Rubriky

V nespočtu časopisů a novin lze najít rubriky. Jsou to krátké texty profilované vždy na jedno vybrané téma. V tomto případě sleduji rubriky týkající se výhradně druhé světové války. Konkrétně týdeník *Hlas revoluce* obsahoval hned několik rubrik. *Z galerie statečných* byl prezentován vždy jeden člověk, který se nějakým způsobem zasloužil o boj proti nacistickému Německu. V krátkosti je představen jeho nebo její život a způsob, jakým se přičinil, či přičinila. Jiným druhem je pak rubrika *Štafeta památnými místy*, která se zastavuje na místech zasažených válkou, jež nemusí být zcela známá, popisuje jejich vzhled, umístění a dění týkající se jich, případně jak vypadají dnes.

10.4 Státnické proslovy

Odděleně se potom nachází prohlášení různých státníků, kteří se vyjadřují většinou k příležitosti výročí. Shrnují, čím si lid musel projít, zejména tedy v období druhé světové války, chválí ty, kteří pomohli vybudovat nový stát, a posun, jaký díky tomu nastal. Pro příklad uvádím útržek z proslovu někdejšího ministra vlády, Rostislava Petery. *„Letos v březnu jsme si připomenuli chmurný 15. březen před čtyřiceti lety, kdy zrada domácí*

---

⁷⁴ KŘIVSKÝ, Jiří; KŘIŽÍKOVÁ, Marie. Sběr vzpomínek bývalých vězňů a pamětníků z let 1939-1945 v Památníku Terezín. *Muzejní a vlastivědná práce*. 1968, roč. 6, č. 1, s. 33.

buržoazie a jejích zahraničních spojenců přinesla po předchozím mnichovském diktátu hanebnou okupaci českých zemí.“⁷⁵ Na konci takového prohlášení většinou přichází nějaké ponaučení, aby se už znovu tyto události neopakovaly.

Mezi články se objevují i takové, které není možné zařadit do žádné z těchto kapitol. Jedná se o texty svým tématem originální. Pro příklad mohu uvést práci Oldřicha Sirovátky *Nad lidovou protektorátní anekdotou*. Autor si bere za cíl postihnout v plné šíři lidovou anekdotu, jež vznikala během druhé světové války, ale částečně i v první světové válce. Jak sám autor píše: „*můžeme v tom vidět doklad toho, že lidová protifašistická anekdota z let 1938-1945 představuje fenomén, jenž svou výrazností významem i popularitou přesáhl hranice úzké a speciální pozornosti folkloristických odborníků; ale na druhé straně to však lze pocítovat i jako dluh odborného bádání, neboť ono jediné by bylo s to plně osvětlit obecný historický význam lidové protinacistické satiry, její genezi, vývoj a život, její námětové rozlohy a těžiska i její formy.*“⁷⁶ Dále se v článku objevují různé ukázky či publikace spojené s tímto tématem. Je tedy vidět, že se nejedná o zanedbatelnou práci, právě naopak. Takových výjimek se v tisku objevuje samozřejmě více, ale zde se snažím postihnout především největší celek textů o válečné a poválečné problematice.

10.5 Nacistická hrozba

Tento oddíl zahrnuje skutečně velkou část textů v dobovém tisku. V Rudém právu například vychází s velmi vysokou frekvencí články a upozornění na toto nebezpečí. Práce Ludvíka Součka se tedy zakládají na reálné dobové situaci. Dříve než ale uvedu konkrétní případy, musím znovu ukázat, že i tato tematika má několik nuancí.

Potencionální nacistická hrozba se v tisku skutečně objevuje. Jedná se především o nacionální socialisty pohybující se na území západního Německa, někdejší Spolkové republiky Německo, nikoliv na území Československé socialistické republiky. Čtenář soudobého tisku si může udělat obrázek o této zemi jako o státě, ve kterém se nacisté mohou zcela volně pohybovat, dokonce mohou působit ve velmi vysokých pozicích. O takových případech informuje obrovské spektrum článků. Nacismus se ale neobjevuje pouze v západním

---

⁷⁵ PETERA, Rostislav. Svátek rodné země. *Národní výbory: časopis lidově demokratické správy*. 1979, roč. 28, č. 18, s. 3.

⁷⁶ SIROVÁTKA, Oldřich. Nad lidovou protektorátní anekdotou. *Národopisné aktuality*. 1975, roč. 12, č. 3, s. 189-198.

Německu, je možné ho najít dokonce i v tak vzdálené zemi jako je Indie. Nicméně hrozba ze státu ne mnoho vzdáleného se mohla zdát jako skutečně reálná.

Výjimečnou zprávou je pak výskyt nacistických špiónů na území někdejšího východního Německa a Polské lidové republiky, což už je narušení východního bloku. Velkým problémem je potom síť informátorů, kterou na tomto území nacisté vytváří a pravděpodobně může zasahovat i do Československa. O takové aktivitě informuje článek Gérarda Sandoze, jenž popisuje konkrétního nacistu Reinharda Gehlena a jeho velmi rozsáhlou síť špiónů, již si pořídil na území takřka všech zemí. Autor článku se domnívá, že Gehlenovi jde hlavně o strategické informace jako je počet zbraní a rozdělení sil. *„Jednou z jeho specialit je vytvářet si tam „pozice“, jejichž pomocí dostává informace o dvou hlavních bodech: především jak je na tom nepřítel se zbraněmi a strategickým rozdělením sil, a dále co ví tento nepřítel o vojenské situaci spolkového Německa.“*⁷⁷ V článku je ale zakomponována i komunistická propaganda, protože ihned po osvobození si Reinharda Gehlena podle autorových slov najali Američané a využili bohatých informací, jež vlastnil o Sovětském svazu. Další názor, jaký je možno v textu najít a je zároveň shodný i s myšlenkou Ludvíka Součka, je snaha amerického vedení urovnat neshody s vládou sovětskou, na což ale nacisté neberou ohled, právě naopak. *„Přesto vše je ve vedení této organizace stále nacistické; vůbec nepřihlíží k tomu, že vláda usiluje o „zmírnění napětí“ ve vztazích k východním zemím, což vyvolává neklid, a je stále více agresivní.“*⁷⁸ Jak je na tomto příkladu vidět, opět se nacisté snaží o vyvolání celosvětového konfliktu, a to nejen špiónážní aktivitou, ale také sabotážními činy kdekoliv na světě, před čímž také mimo jiné Souček varoval.

Dalším typem textů, ve kterých se nacisté objevují, jsou soudy, které se dějí opět mimo hranice někdejší československé republiky. Tyto procesy probíhají většinou tak, že daný nacistický přívrženec je sice shledán vinným, ale je mu udělen trest neodpovídající jeho činům, případně je zcela osvobozen, alespoň o tom tisk informuje. *„V tomto procese sa odhaluje samotný bonnský štát – hoci nechtiac – ako európske zhromaždište fašistických živlov a jako centrum politického banditizmu.“*⁷⁹ Takto například reaguje autor na některý

---

⁷⁷ GÉRARD, Sandoz. Špión, který přichází z daleka. *Reportér: časopis Svazu československých novinářů*. 1967, roč. 2, č. 10, s. 24.

⁷⁸ GÉRARD, Sandoz. Špión, který přichází z daleka. *Reportér: časopis Svazu československých novinářů*. 1967, roč. 2, č. 10, s. 25.

⁷⁹ PRZYBYLSKI, Peter. Politický banditismus a revanšismus. *Protifašistický bojovník: mesačník Slovenského výboru Svazu protifašistických bojovníkov*. 1964, roč. 7, č. 1, s. 7.

z probíhajících soudů, u nichž nevidí dostatečné zadostiučnění pro odsouzené za jejich zločiny.

V tisku se objevují i odkazy na knihy k tématu války a existující hrozbě nacismu. Vydávání knih týkajících se nacismu a fašismu iniciuje zejména Svaz protifašistických bojovníků. Tyto publikace mají čtenáře informovat o prohřešcích, které způsobili nacističtí pohlaváři za války, a jejich současných, mnohdy i významných funkcích v západním Německu, jež i přesto zastávají. O tom píše valná většina tisku. Tyto práce by mohly také působit jako odstrašující případ pro toho, kdo chtěl do těchto končin cestovat, protože s nacismem byl spojen i strach o svoji osobu a blízké. Zároveň mohla tato ideologická metoda fungovat jako propaganda a snaha varovat ty, kdo by se pokusili o emigraci. Jako odstrašující případy jsou zveřejňovány články o těch, kdo se pokusili utéci, ale časem se museli vrátit zpátky, protože v západních zemích není takový blahobyt jak by se mohlo zdát z „kapitalistické propagandy,“ jež se výjimečně dostane do oblasti východního bloku.

11 Podobnosti mezi tiskem a díly Ludvíka Součka

Zajímavou myšlenku shrnuje autor článku *Poslední zájmy nacistů v českých zemích*, Stanislav Zámečník. Střetává se s názory, které do svých knih vložil i Ludvík Souček. Ten varoval před tím, že nacisté mohou přežívat v ilegalitě a tiše vyčkávat, než se naskytne příležitost k napadnutí někdejších největších mocností světa, Spojených států amerických a Svazu sovětských socialistických republik, tak aby se viníkem stala jedna či druhá strana a postižená země by tím byla nucena oplatit toto konání. Tak by vykonali všechnu práci za nacisty, kteří by vyšli na světlo, až by bylo vše zničeno a zdemolováno, mohli by vládnout světu, ve kterém by neměli žádného nepřitele. Podobně se shoduje i myšlenka tajného úkrytu, do kterého ještě za války ukryli to nejnutnější pro přežití, i když místo uložení se liší, Souček totiž mluví o Bobří hrázi v Grónsku. Stanislav Zámečník v článku pravděpodobně nepopisuje pouze svůj názor, ale spíše nějaké všeobecně známé skutečnosti. „*Jak známo, spatřovali nacisté na konci války své východisko z neodvratné porážky v rozporech mezi Sovětským svazem a západními spojenci. Jejich záměry předpokládaly, aby nacistický režim přežil do doby, než tyto rozpory dozrají. K tomu bylo třeba mít prostor, který bude možno dostatečně dlouho hájit. Takovým prostorem se měla stát tzv. Alpská národní pevnost.*“⁸⁰

Mimo tyto podobnosti se Ludvík Souček a tisk shodují ve výskytu nacistů v západním Německu. Několikrát Martin Anděl přichází s teoriemi, že se tito fanatici nejen volně pohybují v zemích mimo východní blok, dokonce zde vykonávají důležité funkce. Takovou myšlenku obhajuje i tisk ve velkém měřítku. Zároveň se všichni shodují, že je potřeba chránit se před nacismem, dávat si na něj pozor, aby se neobjevil a nevypukl jako již dříve zmíněná nemoc.

Proto je možné shrnout, že Souček skutečně vychází z dobového kontextu, jenž se zrcadlil v tisku. V jeho dílech se nacisté ale pohybují i na území republiky, což je navíc oproti soudobým novinám a časopisům, ve kterých se nacisté pohybují zejména v oblasti západního Německa, výjimečně za jeho hranicemi na východ, stěží přímo v republice. Shodu s tiskem jsem našla i při popisu skupiny Werwolf.

---

⁸⁰ ZÁMEČNÍK, Stanislav. *Poslední zájmy nacistů v českých zemích*. *Hlas revoluce*. 1970, roč. 24, č. 19. s. 5.

Závěr

V této bakalářské práci se zabývám vybranými díly Ludvíka Součka. Jde o sérii volně navazujících povídek s Martinem Andělem – *Případ ztraceného suchoplavce*, *Případ Čerta číslo 4*, *Případ Jantarové komnaty* a *Případ baskervillského psa*. Cílem mé práce je zjistit, jak Souček pracuje s motivy druhé světové války a hrozby novodobého nacismu. V první části nejprve analyzuji naratologickým rozbohem Součkova díla a autorovu práci s vybraným námětem druhé světové války a nacismu. Ve druhé polovině poté zkoumám dobový tisk, jak se již zmíněná problematika zrcadlí v něm, a hodnotím, jestli Ludvík Souček vycházel ze skutečného pocitu ohrožení nacisty anebo šlo pouze o snahu vytvořit zajímavý příběh.

Práci jsem teda rozdělila do několika větších oddílů. Teoretická část objasňuje některé potřebné termíny, Součkův život a dílo. V další sekci se zaměřuji nejprve na díla jako celek, jak fungují jednotlivé naratologické prvky, poté ale pracuji s tematikou druhé světové války a nacismu a snažím se podrobně zpracovat, jakým způsobem autor vkládá do knih varování před potencionální hrozbou vzrůstajícího nacismu. V poslední části analyzuji tisk z doby, kdy vychází případy s detektivní dvojicí Martin – Karel, tedy z 60. a 70. let 20. století, a jak se v něm problematika války, případně možnost vzniku nové nadvlády nacistů, projevuje.

O tematice druhé světové války nepsali ale pouze Ludvík Souček a dobové periodikum. Kniha Aleny Fialové *Poučení z krizového vývoje: poválečná česká společnost v reflexi normalizační prózy* shrnuje tvorbu autorů, jejichž námětem byla druhá světová válka, případně nacismus napříč celým obdobím od konce války až po rok 1989. U svých vybraných autorů, mezi které patří například Karel Misař, Karel Houba nebo Jaroslav Matějka, pisatelka nachází hned několik typických znaků, jichž se částečně drží i Souček. Jde zejména o snahu žádným způsobem nevybočovat a co nejlépe propagovat někdejší komunistický režim, jasně definovat postavy kladné a záporné, aby nemohlo být jejich jednání jakkoliv zpochybnitelné. V případě postav a jejich rozlišení na pozitivní nebo negativní hrdiny si Alena Fialová všimá, že autoři používají Němce jako typický příklad záporného hrdiny, podobně jako předválečnou kolaborující buržoazní vládu či válečné zbohatlíky. Naproti tomu kladní jsou hrdinové bojující v komunistické odboji, případně samotní komunisté, často trpící v koncentračních táborech.

V tomto schématu Souček částečně pracuje. Sice se nesnaží aktivně propagovat vládnoucí režim, ale některé příklady pasivního souhlasu a podpory z jeho strany se v textech přece jen objevují. Dále je typologicky jasně rozpoznatelná práce s postavami kladnými a zápornými. Pozitivně vnímá čtenář hlavní hrdiny, kteří svou činností na případech pomáhají obyčejným lidem, respektive celé republice, očistit se od nacistického zla. Tím částečně definují i příklady negativních hrdinů, nicméně Alena Fialová mluví o národu Němců, kteří jsou vnímáni jako nežádoucí, u Součka se jedná pouze o nacionální socialisty, fanatiky, kteří si sami dobrovolně zvolili následovat ideologii Adolfa Hitlera i přes prohranou válku a smrt samotného vůdce. Na příkladu postav několika Němců ukazuje, že německá národnost nemusí automaticky znamenat zápornou postavu, naopak může jít o dobré pomocníky v boji proti nacismu. Zbývající schémata, jež autorka knihy *Poučení z krizového vývoje: poválečná česká společnost v reflexi normalizační prózy* zmiňuje, Souček ve svých dílech nevyužívá.

Pro analýzu tiskovin jsem zvolila hned několik titulů. I přes různá tematická zaměření jednotlivých dobových novin a časopisů je vidět, že válečná problematika a nacismus v nich výrazně rezonují. Jedná se však opět jen o některé režimem vybrané válečné události, jež autoři zpracovávali v nových variacích neustále dokola. Pokud se tvůrci článků snažili zalíbit komunistické vládě, práce jsou koncipovány spíše jako oslava režimu a Sovětského svazu, ale informační hodnoty, co se týče vybraných motivů, nemají často téměř žádné. Jestliže autorovi šlo o seriózní snahu postihnout téma a co nejvíce upozadit chválu režimu, jednalo se o práce kvalitnější z hlediska zpracování. Ale i takové texty je z velké míry možné zařadit do několika málo vybraných okruhů, zpracovávané již mnohokrát. Výjimek se v tisku objevovalo jen poskrovnu, jako příklad jsem uvedla práci Oldřicha Sirovátky.

Na zobrazování nacistů v tisku a dílech Ludvíka Součka jsem si všimla hned několika spojitostí, ale i rozdílností. Tisk se snažil neustále varovat před existencí a hrozbou nacistů, ale ve spojitosti s komunistickou ideologií. Fanatičtí stoupenci Adolfa Hitlera se objevovali na území západního Německa, kam již nespádala pravomoc režimu, ba naopak tam mnoho lidí z východního bloku nelegálně emigrovalo. Západní strana Evropy byla proto vykreslována jako nebezpečná, život ohrožující, nacisté zde mohli fungovat i na vysokých pozicích a nebyl pro ně sjednán dostatečný trest za jejich prohřešky z období druhé světové války. Naproti tomu ve východním bloku se až na mimořádné výjimky nacisté neobjevovali, občan se tady o svůj život nemusel obávat, ale měl být stále na pozoru, aby nacismus nepronikl až k němu a

neohrozil jeho blízké. Toto rozdělení je velmi nápadné a není možné ho nespojit s tehdejším vládnoucím režimem.

Toto rozdělení na „hodný“ Východ a „špatný“ Západ Ludvík Souček nerespektuje. V jeho dílech se nacisté volně pohybují i na území republiky a páchají tam škody, což je na rozdíl od tisku zcela odlišné. Co se týče válečných událostí, i u Součka se nachází jen některé vybrané události či skupiny. Tato selekce ale není shodná s tím, co bylo popisováno v novinách a časopisech z 60. a 70. let 20. století. Je však evidentní, že Souček skutečně vycházel z jakési dobové představy o nacismu a jeho dalším životě po válce. Jak jsem již zmínila, obě hlavní témata, kterými se v této práci zabývám – druhá světová válka a následná hrozba nacismu, se objevovala zcela běžně, nešlo o žádné výjimečné články, současně z velké části poplatné ideologii své doby, což mohlo zkreslovat skutečné události. Jak jsem zjistila, Součkova díla tedy nebyla svou tematikou nijak neobvyklá. Současně Ludvík Souček uplatňoval některá nepsaná pravidla, která dodržovali i jiní autoři a také dobová publicistika.

Bibliografie

Primární literatura

SOUČEK, Ludvík. *Případ baskervillského psa a další příběhy*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1990. ISBN 80-204-0143-1.

SOUČEK, Ludvík. *Případ jantarové komnaty*. Praha: Albatros, 1970.

Sekundární literatura

BEDÜRFTIG, Friedemann. *Třetí říše a druhá světová válka: lexikon německého nacionálního socialismu 1933-1945*. Praha: Prostor, 2004. ISBN 80-7260-109-1.

BISHOP, Chris. *Německé válečné ponorky: 1939-45: [identifikační příručka]*. Praha: Svojtka & Co., 2007. ISBN 978-80-7352-603-0.

BISHOP, Chris. *Zbraně druhé světové války: velká encyklopedie*. Praha: Svojtka, 2000. ISBN 80-7237-247-5.

CLAUSEWITZ, Carl von. *O válce: dílo z pozůstalosti generála Carl von Clausewitze*. Brno: 1996. ISBN 80-85914-27-1.

DONALD, David. *Encyklopedie letadel světa*. Praha: Cesty, 1999. ISBN 80-7181-230-7.

FIALOVÁ, Alena. *Poučení z krizového vývoje: poválečná česká společnost v reflexi normalizační prózy*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2386-5.

FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. ISBN 978-80-85778-61-8.

GRABER, G. S. *Historie SS*. Praha: Naše vojsko, 2015. ISBN 978-80-206-1536-7.

HODROVÁ, Daniela. *...na okraji chaosu...: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-140-1.

HODROVÁ, Daniela. *Citlivé město: (eseje z mytopoetiky)*. Praha: Akropolis, 2006. ISBN 80-86903-31-1.

JANOŠEK, Pavel et al. *Dějiny české literatury III 1945-1989*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1583-9.

KOLÁČEK, Luboš Y. *Vzpomínky na Ludvíka Součka: komentované rozhovory s paní Dagmarou Součkovou a dalšími pamětníky*. Třebíč: Akcent, 2008. ISBN 978-80-7268-489-2.

KUBÁT, Jan. *Ze spárů Skyllly a Charybdy do útroh Leviatana, aneb, Nový epochální výlet za Ludvíkem Součkem, tentokrát do XX. století*. Praha: Jan Kubát, 2008. ISBN 978-80-254-1727-0.

KUBÍČEK, Tomáš, HRABAL Jiří a BÍLEK A. Petr. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. Praha: Dauphin, 2013. ISBN 978-80-7272-592-2.

LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy: nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-857-3.

MOCNÁ, Dagmar, PETERKA Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

PAVERA, Libor, VŠETIČKA František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1.

PEJČOCH, Ivo. *Tajné zbraně třetí říše: raketové a dálkově naváděné zbraně nacistického Německa*. Cheb: Nakladatelství letecké literatury Svět křídel, 2015. ISBN 978-80-87567-77-7.

ŘÍHA, Ivo, STUDENÝ Jiří et al. *Sedm statečných a spol.: próza psaná ženami v kontextu současné české literární kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-959-3

Časopisecké a novinové zdroje

- BEJKOVSKÝ, Rudolf. Přes Karpaty. *Tvorba: list pro kritiku a umění*. 1974, č.37.
- GÉRARD, Sandoz. *Špión, který přichází z daleka. Reportér: časopis Svazu československých novinářů*. 1967, roč. 2, č. 10.
- KŘIVSKÝ, Jiří; KŘÍŽÍKOVÁ, Marie. Sběr vzpomínek bývalých vězňů a pamětníků z let 1939-1945 v Památníku Terezín. *Muzejní a vlastivědná práce*. 1968, roč. 6, č. 1.
- LUKEŠ, František. *Lidické varování. Tribuna: týdeník pro ideologii a politiku: časopis ÚV KSČ pro české země*. 1979, roč. 11, č. 23.
- NOVOMESKÝ, Laco. *Splátka velkého dluhu. Plamen: měsíčník pro literaturu, umění a život*. 1964, roč. 6, č. 3.
- PETERA, Rostislav. Svátek rodné země. *Národní výbory: časopis lidově demokratické správy*. 1979, roč. 28, č. 18.
- PRZYBYLSKI, Peter. Politický banditismus a revanšizmus. *Protifašistický bojovník: mesačník Slovenského výboru Svazu protifašistických bojovníkov*. 1964, roč. 7, č. 1.
- PŘIBÁŇ, Vilém. Jak zahynul Otakar Jaroš. *Hlas revoluce*. 1973, roč. 27, č. 9.
- SIROVÁTKA, Oldřich. Nad lidovou protektorátní anekdotou. *Národopisné aktuality*. 1975, roč. 12, č. 3. ISSN 0323-2441.
- ŠTORKÁN, Karel. Vlčí válka. *Hlas revoluce*. 1975, roč. 29, č. 22.
- ZÁMEČNÍK, Stanislav. Poslední zájmy nacistů v českých zemích. *Hlas revoluce*. 1970, roč. 24, č. 19.

Internetové zdroje

- HEMELÍKOVÁ, Blanka. Slovník české literatury po roce 1945: *Ludvík Souček* [online]. 2019 [cit. 2019-01-05]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=563&hl=ludv%C3%ADk+sou%C4%8Dek+>

Summary

The bachelor thesis deals with some works by Ludvík Souček from the 1960s and the 1970s. It discovers how the author works with the themes of the Second World War and the possible threats posed by modern Nazism. The thesis is divided into several chapters.

In the first few chapters, I not only deal with the theory associated with the given issues, but also with Ludvík Souček's life and the authors who wrote about this topic, too. In others, I analyze the selected works related to the character of Martin Anděl. I find out that the author puts the Second World War and warnings against Nazism in several different ways, and his works are literally overwhelmed by the threat. In the last big section, I also analyze this motif of war and Nazism in the contemporary press. Souček came out of the real fear of neo-Nazism as newspapers and magazines were constantly informing about these issues, trying to strongly warn the readers. In his works, it is possible to find a wide range of common elements by means of which the reader is alerted, however, in some aspects, Ludvík Souček and the press differ. Finally, all the findings from this research are summed up.